

PERSIAN SECTION ۶۸۶

رباعیات ابوسعبد الخیر

مُرتَبَّہ
کے ایم مینیر اسکواٹرا ایم اے ایم آر اے ایس (لندن)
پروفیسر السنہ شرقیہ دیال سنگھ کلج لاہور

بفراش
شیخ مبارک علی تاجرتباندرون لوہاری روزہ لاہور

(13)

۱۹۳۲ء

عالمگیر لیکچرک پریس لاہور میں باہتمام حافظ محمد عالم چھپی

قیمت فی جلد ۸

طبع چہارم

مطبوعات کان شیخ مبارک علی تاج کٹر لٹریچر وائز لاہور

فرواد اہمیت۔ از ڈاکٹر اقبال	قیمت ۳۰	ترجمہ الفضل۔ دفتر اول از مولانا
نارائیتیم	۳۰	وچاہت حسین صاحب شادانی راہروی عمر
عروضِ سنی	۴۰	قصائد قافیہ ردیفانہ شمولہ امتحان نشی فاضل
رباعیات ابوسعید ابوالخیر	۴۰	تاریخ چنانکشاں دہری شمولہ امتحان نشی فاضل
شمولہ امتحان نشی فاضل ایم اے	۱۸	تشریح غزلی۔ نظری کی شہرت مشہور
انتخابِ سخن حصہ اول رسالہ مخزن کی		ضرور ملاحظہ فرمادیں۔۔۔۔۔ ۱۵
پہلی نوبل دوس کا انتخاب عمر		مخزن اسرار نظامی شمولہ امتحان نشی فاضل ایم
انتخابِ سخن حصہ دوم۔ رسالہ مخزن کی دوسری		حضرت نظامی گنجوی کی مشہور شہرہ کاغذ فیضیہ
نوبل دوس کا انتخاب۔۔۔۔۔ عمر		گلدرستِ محسن کا کوروی۔۔۔۔۔ ۱۶
انتخابِ سخن حصہ سوم مجموعہ مضامین شیخ عبد اللہ ادو کا		اردو ترجمہ مقامات حبیبی شمولہ امتحان نشی فاضل
دکھائے مرا فہم۔۔۔۔۔ ۴۲		ارشاد اداں بگرامی۔۔۔۔۔ عمر
ایضاً موزعہ از حضرت شادان بگرامی ۱۲		شہر لیاات نظیری شمولہ امتحان نشی فاضل
الفضل دفتر اول شمولہ امتحان نشی فاضل ۱۲		نظیری نیشاپوری کا کلام۔۔۔۔۔ عمر

مکتبہ
مدرسہ

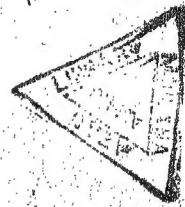
M.A. LIBRARY, A.M.U.

PE16018

۱۶۸

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

زبایات

شیخ ابوسعید ابوالخیر

رحمۃ اللہ علیہ

۲
نیمہ جانب بستان گذر کن
بگو آن نازنین شمشاد مارا
تشریف قدم خود زانے
مُشرف کن خراب آباد مارا

ایم نعلی زکری

۱
باز آ باز آ ہر آنچہ ہستی باز آ
گر کافر و گبر و بت پرستی باز آ
این گئیہ مادر گئیہ نو میدی نیست
صد بار اگر توبہ شکستی باز آ

۳

خداوند ابر دانی بلارا
ازین آفت ننگ داری تو مارا
بختی آن دو گیسوئے محمد
ز بوی گرداں زبردستان مارا

۴

و افریاد از عشق و افریاد
کارم بیکے طرفه نگارانتا
گرداؤ من شکسته داد ادا
ورنه من و عشق هر چه با د ادا

۵

یارب محمد و علی و زهرا
یارب حسین و شن آل عبا
از لطف بر آرحاتم در دوسرا
بے منت خلق یا علی الا عسلی

۶

ای دلبر نامباش بے دلبر
یک دلبر مایه از صد دلبر
نه لب سرمانه دلبر اندر بر
یاو لب سر یا فرست یاو لب بر

۷

منصور حلاج آن ننگ دریا
کز پنبه تن و آن جان کرو جدا
رونه که انا الحق بزبان می آورو
منصور کجا بود خدا بود خدا!

۸

من دوشن عاکرم و باو آینا
تا چه شود آن دو چشم باو آینا
دیدہ بدخواه ترا چشم رسید
در دیدہ بدخواه تو باو آینا

۹

اے کردہ غمت غارتِ ہوشِ دلِ ما
 دردِ تو شدہ خانہ فروشِ دلِ ما
 رندی کہ مقدساں از و محرومند
 عشقِ تو مراؤ گفت بگوشِ دلِ ما

۱۱

تا دور رسید چشمِ خو بخوارِ تو را
 خواہم کہ کشد جانِ من آزارِ تو را
 یارب کہ ز چشمِ زخمِ دوراں ہرگز
 دردے نہ رسد ز گس بیمارِ تو را

۱۳

آں رشتہ کہ قوتِ روانست مرا
 آرایشِ جانِ ناتوانست مرا
 یہ چپکشیِ جانِ کشم ہے آں
 پیوندِ چو بارِ رشتہ جانست مرا

۱۰

دردیدہ بجائے خوابِ آب است مرا
 زیرا کہ بیدنت شتاب است مرا
 گوئیند بخواب تا بخوابش بینی
 اے بخبراں چہ جائے خواب است مرا

۱۲

مہمانِ تو خواہم آمدنِ جانانا
 می توانی کن ز حاسداں پنهانا
 خالی کن این خانہ ز بس مہمانا
 با ما کس را بخانہ در نشانا

۱۴

تا چپکشیِ غصہ ہر ناکس را
 وز خستِ خود خاکِ شوم ہر خس را
 کاہم بدینا چو بر نمی آید راست
 داہم سے طلاقِ این فکرِ طلسم را

۱۵

ہر گز کہ بینی دوسہ سرگرداں را
عجب رہ مرداں نتواں کرداں را
تقلید دوسہ مقلد بے معنی
بدنام کند رہ جواں مرداں را

۱۶

دنیا جم را قیصر و خاقاں را
تسبیح ملک را و صفار ضواں را
دوزخ بد را بہشت مزیں را
جاناں مارا و جاناں ماجاناں را

۱۷

وب

۱۸

وصل تو کجا و من مجور کجا
دردانہ کجا احوصلہ مور کجا
ہر چہ ز سبختن ندارم باکے
پروانہ کجا و آتش طور کجا

بر تافت عنان صہوری از جان خراب
شد ہجو رکاب حلقہ چشم از تپ و تاب
دیگرہ چو عنان نیچم از حکم تو سر
گر دولت پا پس تو یام چور کاب

۱۹

از چرخ و فلک گردش بکیاں مطلب
وزر وزیرانہ عدل سلطان مطلب
رفتیہ پنج کہ در جہاں خواہی بود
آزار دل ہیچ مسلمان مطلب

۲۰

گے میگروم بر آتش ہجر کباب
گے سرگردان بھر غم ہجو حباب
القصہ چو خار و خس دریں دیہ خراب
گے بر سر آتشم گے بر سر آب

۲۲

اے آئینہ حسن تو در صورت زیب
گرداب ہزار کشتی صبر و شکیب
ہر آئینہ کہ غیبر حسن تو بود
خواند خودش سراب محراب فریب

۲۱

کارم ہم نالہ و غم و شست مشب
فی صبر پدید است نہ شست مشب
دو شتم خوش بود ساعتی پنداری
کفارہ خوش دلی و شست مشب

۲۳

(ت)

۲۳

اے راکھنا خیل عشاق نوشت
آزاد رسجد است و فارغ ز کشت
دیوانہ عشق را چہ بجزاں چہ صا
از خویش گذشتہ را چہ دوزخ چہ بہشت

دور از تو فضائے دہر برین تنگ است
دارم دلی کہ زیر صدفین سنگ است
عمریست کہ بدتش راں عارست
جانیت کہ بردنش اصل را ننگ است

۲۴

دل عادت توئے چو گنجوئے تو گرفت
جاں کہ ہر تہمت بر کوئے تو گرفت
گفتم بخدا تو جانب ما را گیر
ایں ہم طرف روئے کوئے تو گرفت

۲۵

ایں دل ہمہ نوح شوی شکیبانی چیت
وی جاں بدر آید ہمہ عنائی چیت
اے دیدہ چہ رویت ثمرت با دا
ناویدہ بحال دوست بینائی چیت

۲۷

گفتار نکو دارم و کردارم نیست
از گفت نیکو و بے عمل عام نیست
و دشوار بود کردن و گفتن آسان
آسان بسیار هیچ دشوار نیست

۲۹

گویند دل آئینہ آئین عجیب است
در آئینہ رخ شاہان خود ہیں عجیب است
در آئینہ روئے شاہان نیست عجب
خود شاہد و خود آئینہ این عجیب است

۳۱

بہر ہجر ایم قرار مے باید و نیست
آسانش جان زار مے باید و نیست
سرمایہ روزگار مے باید و نیست
یعنی کہ وصال یار مے باید و نیست

۲۸

اے خواجہ ترا غم جالی ناہست
اندیشہ باغ و راغ و خرم گاہست
ماسوختگان عالم تجسیر یدیم
مارا غم لا الہ الا اللہ است

۳۰

بشرکلبتیاں بہن عشاق حق است
لا بلکہ عیاں در ہمہ آفاق حق است
چیزے کہ بود ز روئے تقیید چہاں
واللہ کہ ہاں ز وجہ طلاق حق است

۳۲

روزم بغم جہاں فرسودہ گذشت
شب بے ہوس بوجہ نابودہ گذشت
عمرے کہ از و مے ہماں فرزد
القصدہ بفرمانے بہودہ گذشت

۳۳

گریم ز غم تو زار و گوئی زرق است
چون برق بود که دیده در غم تو است
تو پنداری که جمله دلداد تو است
نه ز صفا میان دلداد تو است

۳۵

کردم تو به شکستیش روز نخست
چون شکستم بتو به نام خواندی چیست
انقصه ز نام تو به نام در کف تست
یکدم نه شکسته اش گذارنی در دست

۳۶

تا در زسد وعده هر کار که هست
سوخته نه و دد یار می هر یار که هست
تا ز حمت سرا و زمستان نکشد
پر گل نشود دامن هر خار که هست

۳۴

آں را که فنا شیوه و فقر آیین است
نه کشف یقین معرفت دین است
رفت اوز میاں بهیں خدا ماند خدا
الفقر اذ اتم هو الله این است

۳۶

دنیا بمثل چو کوزه زرین است
گر آب در او تلخ و گدازه شیرین است
تو غره مشوک عمر من چندین است
کین اسپ صیل نام زیرین است

۳۸

یارب تو زمانه را دلیله بفرست
نمرو دال اشته چوپایه بفرست
فرعونیکان همه زبردست شدند
موسی و عصا و رود نیله بفرست

۳۹

آسان آسان خود امان نتوان یافت
وین شربت شوق را نگال نتوان یافت
ز ان مے که عزیز جان شایقان است
یک جبر عصبه نهرا جان نتوان یافت

۴۱

چشمم بهر شک گشت جسمم بگریخت
در عشق تو بے جسم هم باید زیست
از من اثری نماند این گریه چیست
چوں من همه معشوق شدم عاشق کیست

۴۳

عشق تو بلائے جان درویش من است
بیگانه نمی شود مگر خویش من است
گفتم سفر کس کنم ز غم بگریزم
منزل منزل غم تو در پیش من است

۴۰

از در و نشان مده که در جان تو نیست
بگذر ز ولایتی که آن آن تو نیست
از بخر و بده بود که با جوهر یار
لاف از گهر زنی که در کان تو نیست

۴۲

تا پائے تورنج گشت باد در و بخت
میسکین دل رنجورین از در و گدخت
گو یا که ز روزگار در دے دارم
این درد که در پائے تو خود را انداخت

۴۴

ز ان مے خوردم که روح پیمانہ اوست
ز ان مست شدم که عقل دیوانہ اوست
دو دے من آمد و آتش با من زد
ز ان شمع که آفتاب پروانه اوست

۴۵

زنا پرست زلفِ عنبر بُویت
محراب نشین گوشه ابرویت
یارب توجہ کن کہ باشد شبِ رو
روئے دل کافر و مسلمان سویت

۴۷

اے مقصدِ خویش پرستانِ ویت
محرابِ جہانیاں غمِ ابرویت
سرمایہ عیش تنگِ ستارِ ہمت
سرشتہ دلمائے پریشانِ مویت

۴۹

دکھو عشق جائے آسائش نیست
آنجا ہمہ کاش است افزائش نیست
بے درد و الم توقعِ درمان نہ
بے جرم و گنہ امیدِ بخشش نیست

۴۶

یادِ گفتم کہ اے دلِ احوالِ تو چیت
دلِ یدہ پر آب کرد و بیاگریت
گفتا کہ چگونہ باشد احوالِ کسے
کو را بمرادِ دیگرے باید زیست

۴۸

غمِ عاشقِ سینہ بلا پرورِ ماست
خونِ دردِ دل آرزوِ چشمِ تراست
ہاں غیہ اگر عریفِ یابی پیش آئی
کالماں بجائے بادہ در ساغرِ ماست

۵۰

عشق آمد و گرفتہ برجامِ بخت
عقل شد و صبر رفت و ہوشم بگریخت
زین واقعہِ سخ دوست و تم بگرفت
چوں یدہ کہ ہرچہ داشت در پالمِ بخت

۵۱

گر مُردہ بوم برآمدہ سالے بنیت
چہ پندازی کہ گورم از عشق تہیت
گردست بخاک من نہی کانچا کیست
آواز دہم کہ حال معشوقم چیت

۵۲

از ما ہمہ عجز نیستی مطلوب است
ہستی تو ابش ز ما منکوب است
ایں اوست پدید گشتہ در صورت ما
ایں قدرت فعل از ان کا منسوب است

۵۵

آلودہ دنیا جگر ریش تراست
آسودہ تراست ہر کہ درویش تراست
ہر خمر کہ بر زنگہ و زنجیری ہست
چوں بزنگری بار برویش تراست

۵۲۰

اے قبلہ ہر کہ مقبل آمد رویت
روئے ہم مقبلالت عالم سویت
امروز کسے کرتو بگرداند روے
فردا بکدام رو بہ بند رویت

۵۳

گر سنجہ صد دانہ شماری خجاست
و رجامے از کف نگذاری خجاست
گفتی چہ کنم چہ تحفہ آرم بردوست
بے درو میا ہر آنچہ آری خجاست

۵۶

دے شب کہ دلم ز تاب ہجر می سوخت
اشکم ہمہ دیدہ گریاں می سوخت
می سوختم آنچہ ناں کہ غیر از دل تو
بر من دل کافر و مسلمان می سوخت

سپاهی شد هوا و زنگاری دشت
 ای دست بیا و بگذر از هر چه گشت
 گر میل وفاداری اینک دل جان
 و میل جفا داری اینک سر طشت

ای دل چون دنگت رگ جان بکشود
 منمائی بکس خرقه نوا آلود
 می نال چنانکه نشنوند آواز
 می سوز چنانکه بر نیاید دود

در سحر نفس که در تحقیق بسی است
 گرداب وجودم کشتی نفسی است
 هر گوش صدت حلقه چشت پر آب
 هر موج اشاره ز بر وئی کسی است

عقرب سبز لعل یار و چه جنبه دوست
 شیرین سخنی که شد در شکر دوست
 باین همه کبر و ناز کاند سر دوست
 فرمان ده روزگار فرمان بر دوست

بهر سخن دوست نمی یارم گفت
 دریت گر اینها نمی یارم سفت
 ترسم که بخواب در بگوئم بکس
 شهادت کزین خفت نمی یارم خفت

شب آمد و رفتم اندر غم دوست
 هم بر سر گریه چشم را دوست
 از خون لعل هر مرثیه پسنداری
 لختی مست که پاره جگر مرا دوست

۶۳

گفتی که فلان یار ما خاموشست
از بادِ عشق دیگرے ہوشست
شمرمت بادا ہنوز خاکِ در تو
از گرمیِ خونِ دلِ من در جوشست

۶۵

اندر ہفتہ شت خاوراں گر خاریست
آغشته بخونِ عاشق افکاریست
سہر جا کہ پری رُخی و گلِ خساریست
مارا ہمدردِ خواستِ مشکلِ کاریست

۶۷

ناکامیم اے دوستِ زخود کامی تست
وہیں سوختگیہائے من از خامی تست
نگذار کہ در عشق تو رسوا گردم
رسوائی من باعثِ ہدنائی تست

۶۴

آں شب کہ مرا وصلِ آں رنگست
بالائے شیم کوتہ و پھنا تنگست
و آں شب کہ ترا برین مسکین جنگست
شب کو روخوردنِ گنگِ پروین گنگست

۶۶

ای دل غمِ عشقِ ابرائے من تست
سر بر خطِ ادنہ کہ سزائے من تست
تو چاشنیِ دردِ ندائی ورنہ
یکدم غمِ دوستِ خونہائے من تست

۶۸

برین در وصلِ بستمہ میبارد دوست
دلِ بفراتِ خستہ میبارد دوست
من بعدِ من و شکستگیِ دردِ دوست
چون دوستِ دل شکستہ میبارد دوست

۶۹

غشتم کہ ہر گم غمی پیونداست
در دلم کہ دلم بدر دجا جمنداست
صبرم کہ بکام و پنچہ شیرم نہست
شکرم کہ مدام خرم و خورند است

۷۱

داجیت کہ گویم از برائے غم تُست
با آنکہ حیرم من سرائے غم تُست
لطفی ست کہ میکند غمت بادل من
ورنہ دل تنگ من چہ جائے غم تُست

۷۳

راہیست ز کعبہ تا بقصد پیوست
از جانبِ میخانہ رہ دیگر ہست
آمارہ میخانہ ز آبادانی
راہیست کہ کا میرو دست بدست

۷۰

ماکشہ عشقیم و جہاں مسلخ ہاست
ما بخور و خواہیم و جہاں مطبخ ہاست
ما را نبود ہوائے فردوس از آنکہ
آں چہرہ آتشیں او دوزخ ہاست

۷۲

از کفر سبز لعل ایمان میرنخت
وز گوشت و لبش چشمہ حیواں میرنخت
چوں کہ یک خرامندہ بعد رعنائی
میرفت ز سر تا قدش جاں میرنخت

۷۴

عاشق نتواند نفسی بے غم زیست
بے یار و دیار اگر بود خود غم نیست
خوش آنکہ بیک کرشمہ جاں کرد نشا
ہجران وصال را ندانست کہ چیت

۷۵

آنی که ز جام آرزوئی تو زلفت
از دل هوس روئی تو زلفت
از کوئی تو هر که رفت دل را بگذاشت
کس با دل خوشتر از کوئی تو زلفت

۷۷

مادل ز غمت شکسته دایم اے دوست
از غیر تو دیده بسته دایم اے دوست
گفتی که بدل شکستگان نزدیکم
مانیز دل شکسته دایم اے دوست

۷۹

عشق آمد و خاک منم بر سر ریخت
زای برق بلا بنجر منم آگر ریخت
خون دل ریشه تنم سوخت چنان
کز دیده بجائے اشک خاکستر ریخت

۷۶

یار آمد و گفت خسته میدانم دولت
دایم با امید بسته میدانم دولت
مارا بشکستگان نظر با باشد
مارا خواهی شکسته میدانم دولت

۷۸

راه تو هر روش که پویند خوشست
کوئی تو هر جفت که جویند خوشست
روئی تو هر دیده که بیند نکوست
ذکر تو هر صفت که جویند خوشست

۸۰

ای دوست ای دوست ای دوست ای دوست
جو تو از آن کشم که روئی تو نکوست
مردم گویند بهشت خواهی یا دوست
ای بنجران بهشت باد دوست نکوست

۸۱

پرسید ز من کسی که جانان تو کیست
گفتم که فلاں کسست مقصود تو چیست
بنشست بنائے بائے بر من بگریست
کز دست چنین کسی چنان بیست

۸۲

چون حاصل عمر تو فریبی نمی است
زوداد کن گرت بزم سستی است
مغرور مشو بخود که اصل من و تو
گردی شراری و نسیبی و نمی است

۸۵

دائم ز لوائے عشرت افروختنی است
پیوسته نه تخم خرمی کاشتنی است
این آشتینها همه بگذاشتنی است
عجز روزی که نگذاشتنی است

۸۲

عصیان خلایق ار چه صحرا صحر است
در پیش عنایت تو یک گ گ گ است
هر چند گناه ماست کشتی کشتی
غم نیست که رحمت تو در یاد ریاست

۸۳

از گل طبعی نهاده کین رفته منت
وز مشک خطی کشیده کین بخت منت
صد فیه بباد داده کین بخت منت
آتش بجهان زده کین بخت منت

۸۶

از بار گنه شد تن مسکینم پست
یارب چه شود اگر مرا گیری دست
گرد علم آنچه ترا شاید نیست
اندر کرم است آنچه مرا باید هست

۸۸

شیرین دهنی که از لبش جان می نخت
 کفش ز سبز لعل پریشان می نخت
 گر شیخ بکف زلف او ره می برد
 خاک ره بت بر سر پیمان می نخت

۹۰

در عالم اگر فلک اگر ماه و خورشید
 از بادیه هستی تو پیمانه خور است
 فارغ ز جهانی و جهان غیر تو نیست
 بیرون مکانی و مکان از تو پیر است

۹۲

دردا که درین سوز و گدازم کس نیست
 همراه درین راه درازم کس نیست
 در قهر و دم جواهر را ز بسی است
 اما چه کنم محرم رازم کس نیست

۸۷

ایزد که جهان بقبضه قدرت او است
 داد است ترا و چیز کان و دنگوست
 هم سیرت آنکه دوست داری بهم کس
 هم صورت آنکه کس ترا دارد دوست

۸۹

آتش سوزنده که غشش لقبست
 در پیکر فرو دین چو سوزنده تبست
 ایمان کرد و کیش محبت و گراست
 پیغمبر عشق نه عجم نه عرب است

۹۱

نزدیست جهان که بردنش با ختن است
 تراوی او ز نقش کم ساختن است
 دنیا بشال کعبتین نزدیست
 برداشتش برائے انداختن است

ہاں تا تو نہ بندی بھرا تاش پشت
کو با گل نرم پرورد خاں درشت
ہاں تا نشوی غرہ بدریائے کرم
کو بر لب بحر تشنہ بسیار بکشت

اے خالق خلق رہنمائی بفرست
وے رازق رزق در کشتائی بفرست
کار من بیچارہ گرہ در گرہ است
رحمے بجن و گرہ کشتائی بفرست

گردوں کمرے زعفر سوڈہ ماہست
دریا اثرے ز اشک آلودہ ماہست
دو زنج شرے ز زنج بیودہ ماہست
فردوس می ز دقت آسودہ ماہست

وے گیسوئے عنبر بن عنبر سار
از طرف بنا گوش سمن سیماست
افتادہ پپائے تو بزاری میگفت
ستر تا پائیم فدائے ستر تا پایست

دنیا بچوے و فانداد وائے دست
ہر لحظہ ہزار مغز سرگشتہ اوست
می داں کہ خدائے دشمنش می دارو
گر دشمن حق نی چہ دار می دست

از کار کے قرار می باید ہست
ویں یار کہ در کنار می باید ہست
ہجرے کہ پہنچ کار می باید ہست
وصلے کہ چو جاں بکار می باید ہست

۹۹

از کبریت دینم کپنهانی نیست
 برداشتن سرم با سانی نیست
 ایمانش هزار دفعه تلقین کردم
 این کافر را سیر سلما فی نیست

۱۰۱

می رستم و خون دل بر اہم می ریخت
 دوزخ دوزخ شر ز اہم می ریخت
 من آدم از شوق برگلشن کون
 دهن دامن گل از کنام می ریخت

۱۰۳

ہر چند آدمی تلک پیرت خواست
 بدگر بود بدشن خود نیکو ست
 دیوانہ دل نیست کین عادت او ست
 کو دشمن جان خویش میدار و دوست

۱۰۰

آں روز کہ آتش محبت افروخت
 عاشق روشن عشق بر عشوق آہوت
 از جانب دوست سر زد این سرگردا
 تا در گرفت شمع پروانہ نسوت

۱۰۲

از باد صبا دم چو بوئے تو گرفت
 بگذاشت مرا و جستجوئے تو گرفت
 اکنون ز نقش ہیچ نمی آید یاد
 بوئے تو گرفته بود و بوئے تو گرفت

۱۰۴

دل طفلک خاک ہیز غریب بدست
 میزد بد و دست و روئے خود را میخست
 میگفت ہائے ہائے افسوس در یغ
 ریگے بر نیافتیم و غریب شکست

۱۰۵

اندر همه دشتِ خاوران سنگی نیست
کش بهن روزگار من جنگی نیست
بالطف نوازش وصال تو مرا
در داون صد هزار جان سنگی نیست

۱۰۸

صد شکر که گلشنِ شفا گشت منت
صحت گلِ عیش ریخت در پیر منت
تپ را بغلط در منت افتاد گداز
منت که عرق شد و چکید از بد منت

۱۰۶

تیر ز کمانِ خاندِ ابروئے تو جنت
دل پر توے وصل را خیالی جنت
خوش خوش ز دم گذشت میگفت بنا
ما پهلوی چون توئی نخواهیم نشست

۱۱۰

آں یار که عهد دوستداری بشکت
میرفت و منش گرفته دامن دست
میگفت که بعد ازین بخوابم بینی
پنداشت که بعد ازین مرا خوابی هست

۱۰۹

پیو در گاو است و گاو در کسار است
ماهی سرشبی بدریا بار است
بزدور کو هست و یوزور بلغار است
زهر کردن این کمان بسی شوار است

۱۱۲

گر کار تو نیکو ست بتدبیر تو نیست
 ورنیز بد است ہم ز قصیر تو نیست
 تسلیم رضا پیشہ کن شاد بزی
 چون نیک بد جهان تقدیر تو نیست

۱۱۱

مجنون تو کوہ راز صحرانشاخت
 دیوانہ عشق تو سر از پائشاخت
 ہر کس بہ تورہ یافت ز خود کم گردید
 آنکس کہ ترا شناخت و ترا شناخت

۱۱۴

(ج)

۱۱۳

لے در تو عیانہا و نہانہا ہمہ ہیچ
 پند ایقین ہا و گمانہا ہمہ ہیچ
 از ذات تو مطلقاً نشان نتوان داد
 کما خجاکہ توئی بود نشانہا ہمہ ہیچ

غازی کہ پئے شہادت اندر تگ پست
 غافل کہ شہید عشق ضل تر از دست
 فدائے قیامت او ہیں کے ماند
 اں کشتہ دشمن است ایں کشتہ دوست

۱۱۶

(ج)

۱۱۵

ز خسارہ من تازہ گل گلشن روح
 نازک بود آں قدر کہ ہر شام صبح
 نزدیک ہدیدہ گر خیالش لرزد
 از سایہ عار ویدہ گرد و مخرج

لے بارخت انوار ہمہ و نور ہمہ ہیچ
 باعلیٰ تو سلسبیل کوثر ہمہ ہیچ
 بود ہمہ ہیں چو تیز ہیں شد چشم
 دیدم کہ ہمہ توئی و دیگر ہمہ ہیچ

دل از نظر تو جاسودانی گردد
 غم با الم تو شادمانی گردد
 گریه بدوزخ بر داز کوی تو خاک
 آتش همه آب زندگانی گردد

ایس گیدی گبر از کجا پیدا شد
 ایس صورت قبر از کجا پیدا شد
 خورشید مرا ز چشم من پنهان کرد
 ایس لکه ابراز کجا پیدا شد

زاں خوبتری که کس خیال تو کند
 یا همچو منی فکر حال تو کند
 شاید که با فرینش خود نازد
 ایزد که تماشاے جمال تو کند

در وصل زان دیشه دوری فریاد
 در بحر زرد و نا صبری فریاد
 افسوس ز محرومی دیدار افسوس
 فریاد زرد و نا صبری فریاد

طالع سر عافیت فروشی دارد
 همت بهوس پلاس پوشی دارد
 اینجا که بیک سوال بخشند و کون
 استغنائیم سر خموشی دارد

آن دشمن و برت بود دیدی که چه کرد
 تا اینکه بغور او رسیدی که چه کرد
 می گفت بهماں کنم که خواهد دل تو
 دیدی که چه میگفت شنیدی که چه کرد

۱۲۳

عاشق که تو اضع نماید چه کند
 شبها که بجوئے تو نیاید چه کند
 گریوسه دهد زلف ترا رنجی مشو
 دیوانه که زنجیر بخوید چه کند

۱۲۴

مردان خدا ز خاکدان دگرند
 مرغان هوا ز آشیان دگرند
 سنگ تو ازین چشم بدیشان گایشان
 خایغ زد و کون در مکان دگرند

۱۲۵

ز آں پیش که طاق صرخ اعلا زده اند
 و پس بارگ سپهر مینا زده اند
 مادر عدم آبا و ازل خوش خفته
 بے مار قسم عشق تو برما زده اند

۱۲۶

اے باد بختک مصطفایت سو گند
 باران بے علی مرتضایت سو گند
 افتاده بگریه خلق بس کن بس کن
 دریا به شهید کربلایت سو گند

۱۲۷

اول آنکه دلم عشق نگارم بر بود
 همسایه من ز ناله من فغنون
 اکنون کم شد چوناله در دم بفزود
 آتش چو همه گرفت کم گردد و دود

۱۲۸

اول رخ خود به بنایست نمود
 تا آتش بجائے دگر گردد و دود
 اکنون که نمود می ربود می دل ما
 ناچار ترا دلسر ما باید بود

۱۲۹

نہر گزدم از یاد تو غافل نشود
گر جاں برو دهر تو از دل نرود
اقتادہ ز روئے تو در آئینہ دل
عکسے کہ بہ ہیچ وجہ زایل نشود

۱۳۱

در باغ روم کوئے تو ام یاد آید
بر گل نگرم روئے تو ام یاد آید
در سایہ سرو اگر دے بنشینم
سرو قد و لجوئے تو ام یاد آید

۱۳۳

دلبر دل خستہ را نگاہ میخواید
بفرستم گردش چہاں میخواید
و آنکہ بنظارہ دیدہ بر رہنم
تا مشردہ کہ آورد کہ جان میخواید

۱۳۰

پیریم وے عشق چو دمساز آید
ہنگام نشاط و طرب ناز آید
از زلف رسائے او کندے فلکینم
بر گردن عمر رفتہ تا باز آید

۱۳۲

من صرفہ برم کہ بر صغم اعداد
مشتے خاشاک لطمہ بردر باز
تا تیغ بر مہنہ ایم در دست قضا
شد کشتہ ہر آنکہ خویش را بر باز

۱۳۴

اے خواجہ ز فکر گور غم می باید
اندول ویدہ سوز و غم می باید
صد وقت برائے کار دنیا داری
یک وقت بفکر گور ہم می باید

۱۳۵

حوراں بنظر ازلہ نگاہم
 رضواں ز تعجب کف و بکف زد
 آن حال سیه بر آن حال مطرف زد
 ابدال زیم چنگ و مصحف زد

۱۳۶

مخلقان توئے جلال گوناگونند
 گلے چو الف راست گئے چو نونند
 در حضرت اجلال خیال مجنون
 کز خاطر و فہم آدمی بیرونند

۱۳۷

یارم ہمہ نشین بر سر نشین زند
 گویم کہ مزن تیز زہ را پیش زند
 چوں دل من مقام دار و ثوب و
 می ترسم از آنکہ نشین بر خویش زند

۱۳۷

جائیکہ تو باشی از غمسم نبود
 آنجا کہ نباشی از غمسم نبود
 آن کہ ز فرقت تو یک دم نبود
 شادیش ز زمین آسمان کم نبود

۱۳۸

انواع عطا گر چه خدای بخشد
 ہر اسم عطیہ خدای بخشد
 در ہر آنے حقیقت عالم را
 یک اسم فنا یکے بقا می بخشد

۱۳۹

ہر چند کہ جان عارف آگاہ بود
 کہ در صرم قدس تو اش راہ بود
 دست ہمہ اہل کشف و ارباب شہود
 از دہن ادراک تو کوتاہ بود

۱۴۱

دل خسته و سینه چاک می باید شد
وز هستی خویش پاک می باید شد
آب بیکه به خود پاک شویم اول کار
چون آخر کار خاک می باید شد

۱۴۲

عاشق چو شوی تیغ بسر باید خورد
زهری که رسد همچو شکر باید خورد
هر چند تو را بر جگر آبی نبود
دریا دریا خون جگر باید خورد

۱۴۳

نقاش اگر ز موی پر کار کند
نقش دهن تنگ و دشوار کند
آن تنگی نازکی که دارد دهن
ترسم که نفس لب تو انکار کند

۱۴۴

بر کوئی تو هر که را سر و کار کند
از سجده دیر و کعبه هیزار کند
گر زلف تو در کعبه نشانند و امن
اسلام بدست پائے زنا رفت

۱۴۵

آنرا که حدیث عشق در دل گردد
باید که ز تیغ عشق بسیل گردد
از خاک طپان طپان رخ آغشته بخور
بر خیزد و گردد سیر قاتل گردد

۱۴۶

در ویشانند هر چه هست ایشانند
در صحنه یار در صنف پیشانند
خواهی که میس وجود زگر دانی
با ایشان باش کیمیا ایشانند

۱۴۸

آورد ہبا گلے ز گلزار میسہ
 یاروچ قدس شہیری انگند سفید
 یا کردھنیا شق و رقی خورشید
 یا نامہ یاریست کہ آورد نوید

۱۵۰

اے رہ ز حد ز پیش پیروں نشود
 خود بیناں را معرفت افزوں نشود
 آن فقر کہ مصطفیٰ بر آں فخر آورد
 آنجا نرسی تا جگرت خوں نشود

۱۵۲

در سلسلہ عشق تو جان خواہم داد
 در عشق تو ترک خانماں خواہم داد
 رشتے کے تو را بنیم اے عمر عزیز
 آن فو یقیں ہاں کہ جاں خواہم داد

۱۴۹

زاں نالہ کہ در بستر غم دوشم بود
 غمہائے جہاں جلہ فراموشم بود
 یاراں ہمہ در دمن شنیدند و لے
 یارے کہ در او کرد اثر گو شمش بود

۱۴۹

دنی وقت سماع بوئے دلدار برد
 مارا بسر اپرودہ اسرار برد
 این مزئمہ مرکب مروج تراست
 بردارد و خوش بجا لم یارب برد

۱۵۱

دل صافی کن کہ حق بدل می نگرد
 دلمائے پرانندہ بیک جو نخرود
 اے ہر کہ کن صاف دل از بہر خدا
 گوئے از ہمہ مردم عالم بسر

۱۵۳

رفتم بکلیسائے ترسا و یهود
ترسا و یهود جی سگی رو بتوبو
بریا و وصال تو به بتخانه شدم
تسبیح بتان زمرئه عشق تو بود

۱۵۴

گر عشق دل مرا غریب دار افتد
کایے کینم که پرده از کار افتد ^{طالع}
سجاده پر هیز چنان افشام
کز مهر تارے هزار زار افتد

۱۵۵

آں رشته که بر لعل لبت سوده شود
وز نوش دہان تہشک آلودہ شود
خواہم کہ بدیں سینہ چاک دوزی
شاید کہ زغم ہائے تو آسودہ شود

۱۵۶

گر عدل کنی مگر چرمانت خوانند
وز ظلم کنی سگ عوانت خوانند
چشم غرور باز کن نیک بہیں
تا زیں دو کلام بہ کہ آنت خوانند

۱۵۷

آنها کہ ز مجبور خبر یافتہ اند
از جملہ کائنات سرتافتہ اند
در پوزہ ہمی کنند مرداں ز نظر ^(المنعم)
مرداں ہمہ از قریب نظر یافتہ اند

۱۵۸

از در کہ نقش کوہ دہامون بستند
ترکیب سی قدان ہوزون بستند
پابستہ بزنجیر جنوں من بودم
مردم سخنے پائے مجنوں بستند

۱۵۹

تا مرد بہ تیغ عشق بے نہر نشود
اندر رہ عشق و عاشقی نہر نشود
ہم یا طلب کنی وہم نہر خواہی
آئے خواہی و لے میسر نشود

۱۶۰

صوفی ہمارے سر از ان افشانند
تا آتش خوشتن دمی بنشانند
عقل داند کہ دایہ گوارہ طفل
از بہر سکون طفل مے جنبانند

۱۶۱

گفتی کہ شب آیم ارچہ بیگاہ شود
شاید کہ زبان خلق کوتاہ شود
بر خفتہ گجائیں تو انی کردن
کز بوی خوش تو مردہ آگاہ شود

۱۶۲

بخشائے بر آنکہ عز تو یارش نہ بود
جز خوردن اندوہ تو کارش نہ بود
در عشق بالیقین نباشد کہ دے
ہم با تو وہم بے تو قرارش نہ بود

۱۶۳

گوئند کہ محتسب گمانے نہ برد
ایں پر وہ تو پیش جہانے نہ برد
گویم کہ از یں شراب اگر محتسب است
دریا بدو قطرہ بجائے نہ خورد

۱۶۴

شب خیز کہ عاشقان لب باز کنند
گرد و رو با دم دوست پرواز کنند
ہر جا کہ دے بود بشب بر بندند
الادیر دوست را کہ شب باز کنند

از شبنم عشق خاکِ آدم گل شد
شوی به رخاست قد و حاصل شد
سبزتر عشق بر برگِ روح رسید
یک قطره خون چکید ناشد

در عشق تو گاه بت پرتم گویند
که رند و خراباتی و مستم گویند
اینها همه از بهر شکستم گویند
من شاد و آنکه هر چه هستم گویند

نے دیدہ بود کہ جستجویش نکند
نے کام و زباں کہ گفتگویش نکند
ہر دل کہ درویش و فانی نکند
گر پیش سگ افکند بوش نکند

آساں گل باغ مدعا نتواں چید
بی سز ز نشِ خار چہا نتواں چید
بشگفتہ گل مراد بر شاخ امید
تا سرنہی بزیر پانہ نتواں چید

آں روز کہ نور بر تریا بستند
وین منطقہ بر میانِ جُز بستند
در کیم عدم بانِ آتش بر شمع
عشق ہزار رشتہ باما بستند

درد و زخم از زلفِ تو در چنگ آید
از حالِ بہشتیاں لہر انگ آید
گر بے تو بصرائے بہشت خوانند
صحرائے بہشت در دلم تنگ آید

۱۴۲

ہویم نہ موافقانِ خویشانِ بُروند
 ایں کجکلیاں موئے پریشانِ بُروند
 گویند چہ آلودل بدیشانِ دای
 دانند کہ من ندادم ایشانِ بُروند

۱۴۳

از لطف تو بیچ بندہ نوید نشد
 مقبول تو جز مقبل جاوید نشد
 محبت بکدام ذرہ پیوست دے
 کاس ذرہ باز نہ از خورشید نشد

۱۴۴

مارا نبود دے کہ خستِ رم گردد
 خود بر سرِ کوئے ماطرب کم گردد
 گر شادیِ عالمی بیماروئے دہد
 چوں بر سرِ کوئے ماسدِ غم گردد

۱۴۱

در درِ سببِ عمل می بخشند
 در میکده لذتِ ازل می بخشند
 آنجا کہ بنا و خانہ رندانست
 سرائےِ ایماں بے ل می بخشند

۱۴۳

عاشق بہم دم فکرِ غم دوست کند
 معشوق کرشمہ کنیکوست کند
 ماجرم و گنہ کنیم و اولطف و کرم
 ہر کس چیزے کہ لایقِ اوست کند

۱۴۵

شام بدے کو از رویت گذرد
 خوشدل بجدیشے کہ از رویت گذرد
 نازم بدو چشمے کہ بسویت گذرد
 یوسم کفِ پائے کہ بگویت گذرد

قدت قد من زبا رخت خم کرد
چشمیت چشم ز چشمها پر خم کرد
حالت عالم چوروز من تیره نمود
زلفت کارم چو کار خود در ہم کرد

در چنگ غم تو دل منور دے نکند
پیش تو فغان ناله سوئے نکند
نالیم بسا که آگه نه شوی
سویم با تشنه که دو دے نکند

گر دشمن مرداں ^{heart} بهی حرق شود
هم برق صفت بخوشن برق شود
گر سگ بشل درون دریا برود
دریا نشود پلید سگ غرق شود

از دفتر عشق هر که فردے دارد
اشک گاه گاه چهره دے دارد
بر گرد سرے شود که سوزیت درو
قربان دے رود که درے دارد

مرداں تو دل بهر گر دوں ننهند
لب بر لب این کاسه پر خون ننهند
درد آتره لایخ ناچون پر کار
گر مر بنهند پائے پیروں ننهند

با علم اگر غسل برابر گردد
کایم دو جهاں تر ایست گردد
منور شود بخود که بخواندی دے
زناں روز حذر کن که ورق برگردد

گر پنهان کر عجب گریز پیدا کرد
منت دادم از دو کس بر جا کرد ^{ساک}
تبع سر من خاک کف پائی کسیست
کو چشم مرا بعیب من بینا کرد
^{بسیار میزد}
۸۶

گلزار و فاز خار من می روید
اخلاص زر بگذازم من می روید
در فکر تو دوش سر برزانو بودم
امروز گش از کنار من می روید

خرم دل آنکه از ستم آه نکرد
کس را ز درون خویش آگاه نکرد
چون شمع ز نور دل سراپا بگفت
وز دامن شعله دست کوتا نکرد

ز اول ره عشق تو مرا سسل نمود
منم پنداشت که رسد بمنزل دل تو زود
گلایه دوسه رفت راه را در یادید
چون پائی درون نهادم خوش بر بود

کمال ز یکم هنر ده و صد بیند
ناقص همه جامع اسب خود بیند
خلق آینه چشم و دل یکدگرند ^{نسخه دل}
در آینه نیک نیک بد بد بیند ^{بازنگین}

در دل همه شرک بودی بر خاک چه سو
بأنفس پلید جامه پاک چه سود
ز هر است گناه و تو به تریاک است
چون ز هر بجان سید تریاک چه سو

۱۹۰

گو شتم چو حدیث در چشم تو شنید
فی الحال لم نولم نولم نولم
چشم تو نیکو شود بن چوں نگری
تا کور شود سر آنکه تواند دید

۱۸۹

تا دلوار عشق تو در گو شتم شد
عقل خرد و هوش فراموشم شد
تا یک ورق از عشق تو از بر کردم
سی صد ورق از علم فراموشم شد

۱۹۱

(روایت حسن)
دردا که همی روی بزمه باید کرد
وین مفرش عاشقی دوته باید کرد
بر طاعت و غیر خود نباید نگریست
بر رحمت و فضل او نگه باید کرد

۱۹۱

یک نیم رخت آکنش منکم به معید
یک نیم و گریان عذرا بج کشاید
بر گرد رخت نوشته یحیی و عیسی
من قال من العشق فقد مات شهید
جو عشق سے رنگ سے مرده ہوئی

۱۹۲

اے عشق به در دو سرے پہناید
صید تو ز من قوی ترے سے باید
من مرغ بیک شکر کباجم بگذا
که این آتش را سمنده سے باید

۱۹۳

آن وقت که این نجم و افلاک نبود
وین آب هوا و آتش و خاک نبود
اسرار یگانگی سبق سے گفتم
وین قالب این نواد او را ک نبود
کوار از علم

۱۹۵

گفتم چشم گفت بر آہش می آید
گفتم بگریم گفت با ہش می آید
گفتم کہ دلم گفت چہ داری در دل
گفتم غم تو گفت نگاہش می آید

۱۹۶

یار بخت اگر نہ کار من زار
رحمے کہ ز خلق عاجزم در ہمہ کار
جز در گہ تو کے بودم در گاہے
محروم ازین در نکستم اسے غفار

۱۹۷

یار ب بہ دو نور دیدہ پیغمبر
یار ب بہ دو شمع دو دمان حید
بر حال من از عین عنایت بنگر
دارم نظرے آنکہ نیفتم نظر

۱۹۸

در بزم تو اسے شوخ منم ز اسیر
در کشتن من بیچ ندار می تقصیر (کن)
با غیر سخن کنی کہ از مشک بسوز
سویم کنی نظر کہ از غصہ مبیر

۱۹۹

گرد وہ فنادم از وصال بضو
دار و دلم از یاد تو صد نوع حشو
خاصیت سایہ تو دارم کہ دلم
نزدیک تو ام اگر چہ می افتم دور

۲۰۰

خوشید چو بر فلک نذر ایت نور
در پر تو آں خیرہ شود دیدہ ز نور
و اندم کہ کن ز پرودہ ابر ظہور
فالتا طریقتیہ من غیث قصور

رحمے در در فکر لکھو . . .

۲۰۱

اے فضل تو دستگیرِ دستم گیر
سیر آیدہ ام زخویشتن و ستم گیر
تا چپ کند نم تو بہ و تا کے شکنم
اے تو بہ دہ تو بہ شکن و ستم گیر

۲۰۲

لذاتِ جہاں چشیدہ باشی ہم عمر
بایار خود آسیدہ باشی ہم عمر
ہم آخر عمرِ رحلت باید کرد
نوابے باشد کہ دیدہ باشی ہم عمر

۲۰۵

ہر رقمہ کہ بر خوانِ جوان است مخور
گر نفس تو را راحتِ جان است مخور
گر نفس تو را غسل نماید بمثل
آن خونِ دلِ پیرہ زنان است مخور

۲۰۲

یارب در دل بغیر خود جا مگذار
در دیدہ من گردِ دستِ اگمگذار
گفتم گفتم ز من نے آید تیج
رحمے رحمے مرا بہ من وا مگذار

۲۰۳

ہر دُر کہ ز بحرِ شکمِ اُفتد بگذار
در رشتہ جہاں خود کشم گوہر وار
گیرم بکفش چو سجدہ فرقت یار
یعنی کہ نمی زخمِ نفسِ سنریشما

۲۰۶

ناقوس نوازِ گرزِ من دارد عار
سجادہ نشین اگر ز من کردہ کنا
من نیز بر غمِ ہر دو انداختہ ام
تہیج در آتشِ آتشِ اندر زنا

بدھ مرا نو خدا یا دریں جستہ سحر
ہزار نصرت شادی ہزار فتح و ظفر
بحریت سے محمد بحق چار علی
بدو حسن حسین و بموسیٰ و جعفر

آگاہ بزی لے دل و آگاہ ہمیر
چوں طالب منزلی تو در راہ ہمیر
عشق ست بساں ننگانی ورنہ
زنیساں کہ توئی خواہ بزی خواہ ہمیر

دل خستہ و دل فگار و مژگان خیز
رقم بر یاد آں مہر انگیز
من جائے نکر وہ گرم گردن بستیز
ز دبانگ کہ ہاں چند نشینی بر خیز

بایار موافق آشنائی خوشتر
وز ہمدم بیوف جدائی خوشتر
چوں سلطنت زمانہ بگذشتنی است
پیوند ملک بے توانی خوشتر

تا چند حدیث قامت زلف لنگار
تاکے باشی طالب بوس و کنا
گر زانکہ نئی مرغ زن عاشق دار
در عشق چو او ہزار چوں او بگذار

مجنون پریشان تو ام دستم گیر
گمشدہ و پیران تو ام دستم گیر
مہر بے سرو و پا چو دستگیری دارد
من بے سرو سامان تو ام دستم گیر

۲۱۳

من بودم و دوش آں بُت بند نو
از من ہمہ لایہ بود از او ہمہ ناز
شب رفت حدیث با پیا پیان
شب راجہ گنہ حدیث با بود دراز

۲۱۲

در سحرے با تو ہے گویم راز
بر درگ تو ہی کنم عرض نیاز
بے منت بند گانت لے بند نو
کار من بیچارہ گشتہ بسا

۲۱۵

ہمہ بچن اپند پذیری دوسہ روز
تا پیشتر از مرگ بگیری دوسہ روز
دنیا زین پیریت چہ باشد ار تو
با پیرہ نے انس نگیری دوسہ روز

۲۱۶

دل جہزہ عشق تو نہ پید ہرگز
جو محنت در دو تو بخوید ہرگز
صحرائے علم عشق تو شور شاں کر
تا مہر کے در آں نہ روید ہرگز

۲۱۷

تا دے ترا بدیدم لے شمع طراز
نہ کار کنم نہ روزہ دارم نہ نماز
چوں با تو بوم مجاز من جملہ نماز
چوں بے تو بوم نماز من جملہ محنا

۲۱۸

لے جملہ بیکساں عالم را کس
بیچو کرمت تمام عالم را بس
من بیکسم تو بیکساں را یاری
یارب تو بفرما دین بیکس رس

۲۱۹

شاہازدعائے مرد آگاہ ترس
وز سوز دل آہ سحر گاہ ترس
بر لشکر و بر سپاہ خود غرہ مشو
از آمدن یل بنا گاہ ترس

۲۲۱

درد و ریت از تو پنهان کہ میرس
تنگ آمدہ چنداں ظلم از جاں کہ میرس
بایں ہمہ حال در چنین تنگدلی
جا کردہ محبت تو چنداں کہ میرس

۲۲۳

اند بفریاد من بیکس رس
لطف کرمت یا رمن بیکس رس
ہر کس بجے در حضرتے می نازد
جز حضرت تو ندارد این بیکس کس

۲۲۰

نور و زشت و جهان آوردہ نفس
حاصل ز بہار عمر بار غم و بس
از قافلہ بہار نامد آواز
تالالہ بہار سزنگوں ساخت جرس

۲۲۲

اے آئینہ ذات تو ذات ہمہ کس
مرآت صفات تو صفات ہمہ کس
ضمامن شرم از بہر نجات ہمہ کس
بر من بنویس سیئات ہمہ کس

۲۲۴

شاہی طلبی برو کہ اے ہمہ باش
بیگانہ ز خویش و آشنائے ہمہ باش
خواہی کہ ترا چو تاج بر سر دارند
دست ہمہ گیر و خاک پایے ہمہ باش

۲۲۵

تا در زنی بهره داری آتش
بگرزنش و حقیقت حال تو خوش
مارا خواهی خطی بعالم درکش
کاند یک دل دوستی ناید خوش

۲۲۶

در میدان با پیر ترش باش
سیر هیچ بخود مکش با سرکش باش
گو خواه زمانه آب و خاک آتش باش
تو شاد بزی در میان خوش باش

۲۲۷

چون ات تو منفی بودی صاحبش
از نسبت افعال بخود باش خمش
شیرین مثل شکر کن روی ترش
تَبَلَّتْ لِلْعُرْشِ وَكَانَ ثَمَرُ الْقَشِ

۲۲۸

سودای تو ام در جنون میزد و دوش
دریای دودیده موج خوں میزد و دوش
در نیم شبی خیل خیال تو رسید
ورنه جام خیمه بر دهن می دوش

۲۲۹

در خانه خود نشسته بودم دلریش
وز بارگنه فکنده بودم سر پیش
آواز آید که غم مخور ای درویش
تو در خور خود کنی مادر خور خویش

۲۳۰

آتش به دوست خویش در خمر خویش
خود بر زده ام چه نالم از دشمن خویش
کس دشمن من نیست مگر دشمن خویش
ای می من دست من دهن خویش

۲۳۲

اے بر سرِ حرفِ این آں ناز و خط
پندار و دلی دلیل بعد است بخط
در حبلہ کائنات بے سہو و غلط
یک عین محسب دان یکذات فقط

۲۳۳

بر عود دلم نواخت یک زمره عشق
زان زمره ام ز پائے تا سرِ همه عشق
حقا کہ بعد ہا نیام بیرون
از عمدہ حق گذاری یک زمره عشق

۲۳۴

ما را شد است رسم و این همه عشق
بترِ ہم محنت است و بالینِ ہم عشق
سُبحان اللہ زنی و چندین ہمہ حسن
اِنَّا لِلّٰہِ و لَیْہِ و چندین ہمہ عشق

۲۳۱

پہوستہ مر از خالق جسم عرض
حقا کہ ہمیں بود و ہمیں است عرض
کان جسم لطیف را بخل و تگہ ناز
فارغ بینم ہمیشہ ز آسیب مرض

۲۳۲

گشتی پو توں بر موافق قانع
شد قصد مقاصد ز مقصدان
ہرگز نشود تا بکس کشف حجب
انوارِ حقیقت از مطالع طالع

۲۳۵

کی باشد کی لباسِ ستی شدہ عشق
تا باں گشتہ جمال و مطلق
دل در سطواتِ نور او شہناک
جاں در غلباتِ شوق و متغرق

خلاقاں ہمہ بردگست انی خالق پاک
ہستند پے قطرہ آبے غمناک
ستفائے سحاب را بفرما از لطف
تا آب زند بر سر این مشتے خاک

يَا مَنْ رَبُّكَ حَاجَتِي وَدُرُوحِي بِبَيْتِكَ
عَنْ غَيْرِكَ اَعْرَضْتُ وَاَقْبَلْتُ إِلَيْكَ
مَالِي كُلُّ صَالِحٍ اِسْتَظْهَرِيَا
قَدْ جَعَلْتُكَ رَاحِيًا وَكَلْتُ عَلَيْكَ

بر چہ ندانم ز مسلمانان رنگ
دارد برین شہر سگیاں از رنگ
آں رویہ ام کہ پاش از بون سن
دو رخ را رنگ الی و فرخ را رنگ

دانا غنائے عشق پاک آمد پاک
ز آلودگی نیاز با مشتے خاک
چوں جلوہ گر و نظارگی بخیزد دست
گراؤ تو در میاں نباشیم چہ پاک

حق تعالی کہ مالک الملک است
لکین فی الملک غیرہ مالک
مے را از بیست و در مارا
رائہ و تاید و سار ذالک

دستہ کہ زوی بنا ز در زلف تو چنگ
چشمے کہ زوینت دل دینی رنگ
آں چشم بہت بے تو ام چہرہ بخوں
ایں دست بگفتی تو ام بیند بنگ

تا شیر بدم شکار من بود پلنگ
پیر و ز شدم بہر چہ کردم آہنگ
تا عشق ترا بہر در آوردم تنگ
از پیشہ بروں کرد مرا رو بہ لنگ

در باغ کجا روم کہ نال بلبل
بے تو چہ کنم جلوہ سرو و نیل
یا تو ہست آنچہ میدارد سرو
یا رومے تو ہست آنچہ میدارد گل

خبر دہد ہاگوں کا ہر چیز
اے عہد تو عہد دوستان ہیر
از عہد تو کیس خیر و اندہر تو دل
ای یک شبہ ہیچ شمع و یک مزہ چو گل
پرو لولہ و میساں تہی ہجو دل

سخت بدشت خاوراں لاہور
چوں فائز اشک اشتیاق مہصال
بنمودہ چو حسن دوست از پردہ جمال
چوں صورت حال میں شدش صورت حال
لہر کی صفت ہی صفت کوئی نہ تھا

اے چاروہ سالہ کہ در خون جمال
تپجوں مہ چاروہ رسیدی بجمال
یارب ز رسد بحسبت آسید زوال
در چاروہ سا لگی بانی صد سال
صفت لعل داد

گر با غم عشق سازگار آید دل
بر مرکب آرزو سوار آید دل
گر دل نہ بود کجا وطن ساز و عشق
و عشق تہی تہا شیر ہیچہ کجا آید دل

۲۴۹

با خود در وصل تو گشودن مشکل
دل را بفرغ آرمودن مشکل
مشکل حالی طرے مشکل حالی
بودن مشکل یا تونہ بودن مشکل

۲۵۱

ہر جا کہ وجود کردہ سیر است ایدل
میدان یقین کہ محض خیر است ایدل
بہتر ز عدم بود عدم غیر وجود
پس شتر ز مہمتضائے غیر است ایدل

۲۵۳

پر سید کے منزل آں مہ گیل
گفتم کہ دل منست اور منزل
گفتا کہ دلت کجاست گفتم ہوا
پر سید کہ او کجاست گفتم دل

۲۵۰

بہر نعت کہ از قبیل خیر است و کمال
باشد ز نعت ذات پاک متعال
بہر وصف کہ در حساب سر او پائل
دارد بقصور قابلیت مال

۲۵۲

شیدائے ترا روح مقدس منزل
سودائے ترا عقل مجرب و مجمل
سیاح جہان معرفت یعنی دل
وز بحر غمت دست بسر پائے بگل

۲۵۴

آزردہ ترم گر چہ کم آزار ترم
بے یار ترم گر چہ وفا دار ترم
باہر کہ وفا و صبر پیش کردم
سبھان اللہ چشم او خوار ترم

۲۵۵

گردست تضرع بدعا بردارم
 پنج دین کوه بازجا بردارم

لیکن ز تفضلات معبود احد
 "فَاَصْلُوْا صِلًا اَجْمَلًا اَزْ بَرِّ دَارِمِ"
 نهایت احکام بردارم

۲۵۶

۲۵۶

مشمود نفی چونج دقیا نوسم
 پیدا و نهال چو شمع در فالو سم
 القصد درین چمن جو بسید مجنون
 مے بالم و در ترقی معکوسم

۲۵۸

نے باغ نہ بتان چمن می خواہم
 نے سرد نہ گل نہ یاسمن می خواہم
 خواہم ز خدائے خویش سنجے کہ در آن
 من باشم و آن کسے کہ من می خواہم

۲۶۰

دی شب کہ بگوئے یار سگر دیدم
 دانی کہ پئے چه کار سگر دیدم
 قربان خلافت عہدہ اش می گشتم
 گرد سر منتظر سگر دیدم

۲۵۹

تب را کردم در آب آتش گشتم
 یک پند بتویند و کتابش گشتم
 بازش یکبار در عرق کردم عرق
 چوں لشکر فرعون در آبش گشتم

باین دو عین یار از نون تا نیم
بینی لطف کشیده بر صوفیسم

نے نے غلم کہ از کمال اعجاز

انگشت نبی است کرده ما به دو نیم

*Nose in the
finger of the
prophet.*

تا بردی ازین یار شریف قدم

بر دل رسم شوق تو دارم مرقوم

این غصه مرا گشت که هنگام وداع

از دولت دیدار تو گشتم محروم

ما بایستی و مستی سیر تقوی داریم

دنیا طلبیم و میل عقبه داریم

کے دنیا دو ہیں ہر دو ہم آید راست

این است کہ مانہ دین دنیا داریم

تا بردی ازین یار شریف قدم

بر دل رسم شوق تو دارم مرقوم

این غصه مرا گشت کہ هنگام وداع

از دولت دیدار تو گشتم محروم

زاندم کہ قرین محنت و فغانم

بہر خطہ زبجراں بلب آمدہ جانم

محروم نہ خاک آستانت زرا غم

کز بیل بر شک خود گذر نتوانم

*Jealousy is the
Poison of the
Conscience.*

عمرے ہووس یاد ہو اہم بودم

درمہ کارے خون جگر پالو و دم

درمہ چہ زدم دست ز غم فرسودم

دست از ہمہ باز داشتیم اسودم

۲۶۸

گر در سفرم توئی رفیقِ سفرم
 و در حضرم توئی انیسِ حضرم
 هر جا که نشینم و هر جا که گذرم
 جز تو نبودی هیچ مراد و گرم

۲۶۰

دی تازه گلے ز گلشن آورد نسیم
 کز نکبت آں مشام جان یافت شمیم
 نے نے غلظت که صفحہ بود از نسیم
 مشکیں قش معطر از خلق کریم

۲۶۲

این سخت ندارم که بقامت بینم
 یاد و گزری هم بسلامت بینم
 وصل تو هیچ گونه وستم ناپید
 نامت بنویسم و بنامت بینم
 تیرا نام گزینم سحر و سحر
 نه که دارم که سحر و سحر

۲۶۶

بایاد تو یادیده تر می آیم
 و ز یادۀ شوق بخیر می آیم
 ایام فراق چوں بسر آمده است
 من نیز بسوی تو بسر می آیم

۲۶۹

در قدرت پادشاه دوراں مائیم
 در دائرۀ وجود سلطان مائیم
 منظور خلاق است این سینۀ ما
 پس عالم جانیاں خلقاں مائیم
 خلق و مخلوق! جانیم و سرین و کرب و کرب
 سحر و سحر

نه از سر کار یا خلل می ترسم
 نه نیز ز قصیر ازل می ترسم
 ترسم که گناه نیست آمرزش هست
 از سابقۀ روز ازل می ترسم
 سالتۀ تحریر

چوں آں شده ام که دیدن توانم

نماییش تو اے نگارنشاندم

چوں ذرّہ بخور شد بے پیوند

خوشید توئی پذیره من مانند دم

تاریخ ۱۳۰۵

ما قبلہ طاعت ال دور و میدانی

ایمان بجز زلف مشک بومیدانیم

یا ایں ہمہ دلدار بانی کو نیست

ماطلح خوش رانگو میداریم

بے درد تو اندیشہ درماں نکم

بے زلف تو آرزوئے ایمان نکم

جانا تو اگر جاں طلبی خوش باشد

اندیشہ جہاں برائے جاناں تکم

بے چشم تو یادِ نکس تر نکم

بی عمل تو آرزوئے کوثر بحکم

گر حضرت بن بے تو وہد آبجیات

کافر با شتم کہے تو لب تر نہ کھم

2358

ز امیزش جان و تن توئی مقصودم

وزیر مردن وزیریتن توئی مقصودم

تو دیر زنی که من بختم زمیساں

گرین گویم زمین توئی مقصودم
 زنی که آینه کبریا ز آینه صمدی

از قلم دروہائے پیر و نامہ

وزیر جہاز سازی داغ ہے تانا باغ

سوزندہ راستہ کی چوں کہ ہم چشم

در چشم منی دیدنت نتوانم

۱۰۰

تا چند بگردم بر ایساں گرم
 وقت است که از کرده پشیمان گردم
 خاکم ز کلیسا و آیم ز شراب
 کافر از انم که مسلمان گردم
 یادت کنم ارشاد و گر غمگینم
 نامت برم از خیرم اگر بنشینم
 با عشق تو خورده ام اید دست چنانک
 در هر چه نظر کنم ترا می بینم

شمع که پرده نهای فرو می گریم
 می خندم و به زبان فرو می گریم
 چون هیچکس از گریه من آگهیست
 خوش خوش بمان جان فرو می گریم
 هر چند که دل بوسل شادان کردیم
 دیدیم که خاطرت پریشان کردیم
 خوش باش که ما نخویم بجزاں کردیم
 بر خود دشوار و بر تو آسان کردیم

در مصطفی باد و کشاں ما باشیم
 بدنامی بارانام و نشاں ما باشیم
 از بدترانی که تو شاں می بینی
 چون نیک بینی بدشاں ما باشیم
 هم ایستد کما بهتر است

هر چند گئے ز عشق بیگانه شویم
 با عافیت گشت و هم خانه شویم
 ناگاه پری رُخه بمن برگردد
 بر گرم از آن حدیث دیوانه شویم
 عافیت گشت

۲۸۵

اندر طلب یار چو پروانه شدم
اول قدم از وجود بیگانه شدم
او علم نمی شنید لب بر بستم
او عقل نمی خرید دیوانه شدم

۲۸۶

اندوه تو از دل عزیز می دزدم
نامت ز زبان آن ای می دزدم
می نالم و قفل بردا می نگنم
می گریم و خون آستین می دزدم

۲۸۷

غمناکم و از در تو با غم نروم
جز شاد و امیدوار و خرم نروم
از درگاه تو که بهیچ سرگز
نوبد کسی ز رفت من هم نروم

۲۸۸

بریده ز من نگار غمناکم
بدریده ز من لباس فرزانم
مجنون نصیحت دلم می آید
بنگر بکجا رسیده دیوانم

۲۸۹

از عشق تو ای نگار اندر نارم
می سوزم و می سازم و می بر نارم
تا دست بگردن تو اندر نارم
آغشته بخون چو دانه اندر نارم

۲۹۰

ما طی بساط ملک مستی کردیم
بیه نقص خودی خدا پرستی کردیم
بر مانع وصل نیک می پیوندد
تف بر رخ که ز دوستی کردیم

۲۹۱

گر خلق چنانکه من منعم دانندم
 همچوں سنگ از در بدرانندم
 و زانکه دروں برون بگردانند
 مستوجب آنم که بسوزانندم

۲۹۲

بهرگز نبود شکست کس مقصودم
 آزرده نشد ز من و لے تا بودم
 صد شکر که چشم عیب بینم کور است
 شادم که حسود نیستم محسودم

۲۹۳

چوں دائرہ مار پوست پوشان تو ایم
 در سلسلہ حلقہ بگوشان تو ایم
 گر بنوازی ز جہاں خروشان تو ایم
 ورنوازی ہم خموشان تو ایم

۲۹۴

یارب ز گناہ زشت خود منفعلم
 و ز قول بد و فعل بد خود فحلم
 فیضی بدلم ز عالم قدس رساں
 تا محو شود خیال باطل ز دلم

۲۹۵

از بیم رقیب طوف کویت نکم
 و ز طغنه خلق گفتگویت نکم
 لب بندم و از پائے نشینم اما
 این نتوانم کہ آزر دیت نکم

۲۹۶

بهر چند بصوت از تو دور افتادم
 ز نماز مبرطن کہ شدی از یادم
 در کوئے وفائے تو اگر خاک شوم
 ز انجا نتواند کہ رہا بد یادم

۲۹۸

چوں خود بود چوب بید اور دم
روئے سیه و سوئے سپید اور دم
تو خود گفتی که نا امید کی کفر است
بر قول تو رقم دایم دور دم

۳۰۰

بے روئے تو رائے استقامت نکم
کس را بهوائے تو ملامت نکم
در جستن وصل تو اقامت نکم
از عشق تو توبه تا قیامت نکم

۳۰۲

در کوئے تو سر در سر غنچہ بنیم
چوں مهره جان عشق تو در بر بنیم
نامردم اگر عشق تو از دل بکنیم
سودائے تو کافر هم گراز سر بنیم

۲۹۶

یک جزایام نداریم و خوشیم
گر چاشت بود شام نداریم و خوشیم
چوں سخته بهامی رسد از عالم غیب
از کس طبع خام نداریم و خوشیم

۲۹۹

گر باره کنی مرا ز سر تا بقدم
موجود شدم ز عشق تو من بدم
جلنے دارم ز عشق تو که ده رقم
خواهیش بشادی کش خواهیش بغم

۳۰۱

ماجر به غم عشق تو در فسرانیم
تا سر داریم در غمت در بازیم
گر تو سربانی سرو سامان داری
ما نیم و سرے در غمت اندازیم

۳۰۳

من لایقِ عشق و درِ عشق تو نیم
ز نسا کہ ہم نبردِ عشق تو نیم
چوں آتشِ عشق تو آرد شعلہ
من دلم و من کہ مردِ عشق تو نیم

۳۰۵

دامِ زخدا خواہشِ جناتِ نعیم
ز اہد بہ ثوابِ من بہ امیدِ عظیم
من دستِ تہی میروم او تحفہ بدست
تا زیں دکدام خوش کنندینِ کریم

۳۰۶

جہدے بکنم کہ دلِ جاں برگیرم
راہِ سیر کوئے دستانِ گیرم
چوں پردہ میانِ دل و دلدار نیم
بر خیزم و خود را بزمیاں برگیرم

۳۰۴

عشق تو ز خاص و عام پنهان چکنم
دردے کہ ز حرکتِ گشت در ماں چکنم
خواہم کہ دلم بدگیرے میل کند
من خواہم و دل نخواہد ایں را چکنم

۳۰۷

مادر رہ سودائے تو منزلِ کریم
سوزِ نیت مرا کہ آتشِ بزلِ کریم
در شہرِ امیان چشمِ میخوانند
نیکو نامی ز عشقِ حاصلِ کریم

۳۰۸

سرایہ غم ز دستِ آساں ندیم
دلِ بکنم از دوست کہ تا جاں ندیم
از دوست کہ یادگارِ دروے دارم
آلِ درد بصد ہزار دریاں ندیم

یارب ز کمالِ لطفِ خاتمِ گداں
واقفِ بحقایقِ خواصمِ گداں
از عقلِ جفاکارِ دل افکارِ شدم
دیوانہ خود کن و صلاحمِ گداں

یارب تو مرا بنیاد سازِ رساں
آوازہ در دمن ہم آوازِ رساں
آنکس کہ من از فراقِ غمگین ام
اورا بہن و مرا بادِ بازِ رساں

فریادِ زنگِ روئے و رنگیِ شاں
وز چشمِ سیاه و صورتِ زنگیِ شاں
از اولِ شب تا ہدمِ آخرِ شب
اینا ہمہ در رقص و منم چنگیِ شاں

بنختے نہ کہ بادِ دستِ در آمیزم من
صبرے نہ کہ عشقِ بہ پرہیزم من
دستے نہ کہ با قضا در آویزم من
پائے نہ کہ از زمانہ بگریزم من

اے نالہ گرت و نیست انہما کے کن
و اں غافلِ مست را خبر داری کن
اے دستِ مجتہد و ولایتِ بدر آ
و اے باطنِ شریعِ مصطفیٰ کاری کن

افتادہ ہم بگوشتِ بیتِ عزیز
غمہائے جہاں مونسِ غمخاںہ من
یارب تو بفضلِ خویشِ ندانِ مرا
بخشائے روحِ حضرتِ اویسِ قرن

۳۱۵

یارب ز قناعت تو انگرداں
وز نور یقین دلم منور گرداں
احوال من سوخته سرگرداں
بے منت مخلوق میسر گرداں

۳۱۶

رویت دریائے حسن طاعت مرجاں
زلفت عنبر صدف پاں درونداں
ابر کشتی و چین پیشانی موج
گرداب بلا غنیمت و حشمت طوقاں

۳۱۷

تا اعلیٰ تو دل فروز خواهد بودن
کارم همه آه و سوز خواهد بودن
گفتی که بخانه تو آیم روزی
آں روز که ام روز خواهد بودن

۳۱۸

جان است زبان است زبان جان
گر جانت بکار است بگرد زبان
شیرین سخنی بگفت شاه سخنان
سر برگ درخت است زبان باغ زبان

۳۱۹

هستی بعضی که در او بودنهای
دارد سربان در همه اعیان جهان
هر وصف ز عین که بود قابل آں
بر قدر قبول عین گشت است عیاں

۳۲۰

شوریده دلی و فتنه گردون گرد
گریاں چشمه و اشکات چون چچون
کاهیده تن و شعله غم غم غم
بهر شعله زکوة قاف افزون افزون

۳۲۱

رخسار تو بے نقاب دیدن نتوان

دیدار تو بے حجاب دیدن نتوان

مادام کہ در کمال اشراق بود

سر چشمہ آفتاب دیدن نتوان

۳۲۲

در درگاہ دوستی یک دلہ گہ

ہر چیز کہ غیر راست آنرا ایلہ کن

یک صبح با خلاص بیابرد و رہا

گر کار تو ناید آنکہ گلہ کن

۳۲۳

فریاد زد دست فلک پیرو بن

کاندر برین نہ نوبشت نہ کن

با این ہمہ نیز شکرمی باید کرد

گریں بترم کند کہ گوید کہ کن

۳۲۴

بحریت جود جاوداں موج زناں

زاں بھرندیدہ غیر موج اہل جہاں

از باطن بحر موج ہیں گشتہ عیاں

بر ظاہر بحر و بحر و موج نہاں

۳۲۵

با گلرخ خویش گفتم اے غنچہ دہاں

ہر خطہ پوش چہرہ چون عشوہ دہاں

ز دہندہ کہ من بیکس خوبان جہاں

در پردہ عیاں یا شمم بے پردہ نہاں

۳۲۶

ز د شعلہ بدل آتش پنهانی من

زاندا زہ گدشت محنت جانی من

معدوم اگر سخن پریشاں افتا

معلوم شود مگر پریشانی من

۳۲۶

بنگیز بچماں بہتر آئی نہیاں
چوں آنجیات در سیاہی نہیاں
پیدا آمد بحر مابہی انہوہ
شد بحر ز انہوہی مابہی نہیاں

۳۲۹

لے در ہمہ شان ذات تو پاک از ہمہ شین
نہ در حق تو کیف توان گفت نہ این
از روئے تعقل ہمہ غیر اند صفات
باز ذات تو در روئے تحقیق ہمہ عین

۳۳۱

گر سنف پہر گردد آئینہ چیں
در تختہ فولاد شود روئے زمین
از روزئی تو کم نشود دان یقین
چو آن کہ چنین ست چنین ست و چنین

۳۲۸

چوں حق تبفاصل شنوں گشت عیاں
مشہود شد این عالم بر سر و وزیراں
گر باز روند عالم و عالمیاں
باز تبتہ اجمال حق آیند نہیاں

۳۳۰

دنیا گذران محنت و دنیا گذران
نی بریدران ماندونی بر سپران
تا بتوانی عمر بطاعت گذران
بنگر کہ فلک چہ می کند با دران

۳۳۲

در ویشی کن قصد در شاہ مکن
وز دامن فقر دست کوتاہ مکن
اندر وہن مار شود مال مجوے
در چاہ نشین و طلب چاہ مکن

۳۳۳

اے زلفِ مسلسلِ بلائے دلِ من
وے لعلِ لبِ گره کشائے دلِ من
منِ دلِ ندیمِ بلے ورائے دلِ تو
تو دلِ ندی اگر ورائے دلِ من

۳۳۵

اے خالقِ ذوالجلالِ حقِ رحمن
سازندہ کار ہائے بے سامان
نصمانِ مرا مطیعِ من می گرداں
بیرحمانِ مرا جیمِ من می گرداں

۳۳۷

در راہِ یگانگی نہ کفر است نہ دین
یک گام ز خود بیرون نہ وراہِ بین
اے جانِ جہاں تو راہِ اسلام گزین
ہا مارِ نیشین با خود منشین

۳۳۴

برگوشِ ظلم ز غیبِ آواز رساں
مُریغِ دلِ خستہ را بہرِ آواز رساں
یارِ ب کہ دوستی مروانِ رہت
ایں گم شدہ مرا بمن ہا ز رساں

۳۳۶

اے چشمِ من از دیدنِ رویت روشن
از دیدنِ رویت شدہ غمِ دلِ من
رویت شدہ گلِ غمِ و خنداں گشتہ
روشنِ من گشتہ ز رویتِ دلِ من

۳۳۸

شد دیدہ بعشقِ رہنمونِ دلِ من
تا کردہ پُر از غصہ درونِ دلِ من
ز نہار و ظلم اگر نماںد روزے
از دیدہ طلب کنند خونِ دلِ من

۳۳۹

از رایت دل غبار کثرت رفتن
 به زانکه به زده در وحدت سفتن
 مغرور سخن مشوک تو جیب خدا
 واحد دیدن بود نه واحد گفتن

۳۴۰

دارم المے ز در و چنداں چنداں
 با گریه تو اں گفت نه خنداں خنداں
 در و گم جمجمه تباراج بر رفت
 و اں در و گم چه بود دنداں دنداں

۳۴۱

ای آنکه تراست عاز از دیدن من
 مهرت باشد بجائے جان تن من
 آن دست نگار بسته خواهم که کسی
 با خون مزار کشته در گردن من

۳۴۲

یارب نظمی بر من سز گرداں کن
 لطفی بمن دل شده حیران کن
 با من بکن آنچه من سزائے آنم
 آنچه از کرم و لطف تو آید اں کن

۳۴۳

سپل ست مزبور سیر خنجر بودن
 یا بهر مراد خویش بے سر بودن
 تو آمدی که کافرے را بکشی
 غازی چو توئی خوشست کافر بودن

۳۴۴

در راه خدا حجاب شد یکسوزن
 روح جمجمه کار خویش را یکسوزن
 در مانده نفس خویش گشتی و مرا
 یکسو غم مال و دختر و یکسوزن

۳۴۵

اے غم گزریے بھوئے بدناماں کُن
فکر من سرگشتہ بے ساماں کُن
زراں ساغر لبریز کہ پُری ز غمت
یک جُرحہ بجا رہے سرانجاماں کُن

۳۴۶

اے شمع چو ابرگر یہ زاری کُن
وی آہ جگر سوز سپہ داری کُن
چوں بہرہ وصل اونداری ایدل
دنداں بجگر نہ جگر غاری کُن

۳۴۷

نواہی کہ کسی شوی ز ہستی کم کُن
ناخوردہ شراب وصل مستی کم کُن
باز لب بتاں دراز دوستی کم کُن
بت راچہ گنہ تو بت پرستی کم کُن

۳۴۸

رفتم بر طبیب و گفتم از درد نہاں
گفتا کہ ز غیر دوست بر بند زباں
گفتم کہ غذا؟ گفت سپید خون جگر
گفتم ز چہ پرہیز گفت از ہر دو جہاں

۳۴۹

اے دست کہ بست عشق او دشمن جاں
بر باد بھی ہد غمش خرم جاں
من در طلبش در بدر کوئے بکھے
او در دل دست کردہ گردن جاں

۳۵۰

اے عشق تو مایہ جنون دل من
حسن رخ تو ریختہ خون دل من
من دانم دول کہ در وصال تہ چو نم
کس راچہ خبر ز اندرون دل من

۳۵۱

بگو بختم از عشق تو ای سیمین تن
باشد که ز غم باز رہم سبکین من
عشق آمد و از نیم رہم باز آورد
مانده خونیاں رسن گردن من

۳۵۲

عشق آن صفتی نیست کہ بتوان گفتن
وین در سہر الماس نشاید گفتن
سود است کہ میزنم و اندک عشق
پکر آمد و بکر ہم بنخواہد رفتن

۳۵۳

مارانہ بود دے کہ کار آید ازو
چرناکہ کہ دے ہزار آید ازو
چنداں گریم کہ کو چہ گل گرد
نے روید و نالائے زار آید ازو

۳۵۴

بہائے دراز لے درینا بے تو
درے و فراق لے درینا بے تو
تو خفتہ بنازلے درینا بے تو
من در تب تاب لے درینا بے تو

۳۵۵

سودائے سہر بے سہر و ساں یک سو
بے مہرئی چرخ دور گرداں یک سو
اندیشہ خاطر پریشاں یک سو
ایںما ہمہ یک سو غم جاناں یک سو

۳۵۶

لے دل چو فراق یار ویدی خویشو
فے دیدہ موافقت بکن جیوں شو
لے جاں تو عزیز تر نہ از یارم
بے یار بنخواہمت ز تن بیرون شو

۳۵۸

ہاں یاراں ہوئے ہاں جوان مرداں ہو
مردی کنی و نگہ داری سر کو
گر تیر جہاں رسد کہ ہشگافہ ہو
باید کہ ز یک دگر نگر وانی رو

۳۶۰

دورم اگر از سعادتِ خدمتِ تو
پیوستہ دلت آئینہ طلعتِ تو
از گرمی آفتاب ہجرم چیم رست
دارم چوپناہ سایہ دولتِ تو

۳۶۲

اے آئینہ را دادہ جلا صورتِ تو
یک آئینہ کس ندید ب صورتِ تو
نے نے کہ ز لطف در ہمہ آئینہ ہا
خود آمدہ بدیدن صورتِ تو

۳۵۹

اے آمدہ کار من بجاں از غمِ تو
تنگ آمدہ بردلم جہاں از غمِ تو
ہاں اے دل دیدہ تابسر بر نکم
خاک ہوشیتِ خدا راں از غمِ تو

۳۵۹

عشق است کہ شیر زبوں آید ازو
از ہر چہ گماں بری فزوں آید ازو
گوشمنی کند کہ مہر فزاید
کہ دوستی کہ بوئے خوں آید ازو

۳۶۱

اے نالہ پیر خانقاہ از غمِ تو
وے گر یہ طفل بیگناہ از غمِ تو
افغان و خروس صبح گاہ از غمِ تو
آہ از غمِ تو ہزار آہ از غمِ تو

۳۶۴

من می شنویم که می بخشائے تو
 هر جا که شکسته است آنجائے تو
 ما جمه شکستگان درگاه تو نیم
 در حال شکستگان چه فرمائے تو

۳۶۵

اے سپرد جوان سپهر شاد از غم تو
 فارغ دل میچکس مباد از غم تو
 سرگردانم چو گرد باد از غم تو
 سرگردانم چو گرد باد از غم تو

۳۶۸

اے کعبه پرست چیست کین من تو
 صناخ نظرند خورده بین من تو
 گر بر بنجد کفر و دین من تو
 دانند نهایت یقین من تو

۳۶۳

در دِل من دواش میدانی تو
 نسوز دل من سزایش میدانی تو
 من غرق گنه پرده عصیان پیش
 پنهان چه کنم که فاش میدانی تو

۳۶۵

اے سبزی سبزه بهاراں از تو
 وے سُرخ روی گلزاراں از تو
 آه دل و اشک بقیار اں از تو
 فریاد که باد از تو و بار اں از تو

۳۶۶

اے شعله طور طور پر نور از تو
 وے سرت بنیم جرعه منصو از تو
 هر شے جهاں جهاں نشور از تو
 من از تو ست از تو و مخمور از تو

۳۶۹

از دیدہ سنگ خون چکاند غم تو
بیگانه و آشنا ندانم غم تو
دروغ و غم و غمت همی نوش کنم
تا آنکه بکس دگر نماند غم تو

۳۷۱

جان دل من فدائے خاک بر تو
گر فرمائے بدیده آیم بر تو
وصلت گوید که تو نداری سر ما
بے سرباد اسر آنکه ندارد سر تو

۳۷۳

اے شمع و طم قامت سنجیده تو
وصل تو حیات این مستدیده تو
چوں آئینه پر شد و طم از عکس سخت
سویت نگرم و یک از دیده تو

۳۷۰

ابر از دهنقان که ژال می دید از تو
دشت از مجنوں که لاله می دید از تو
خلد از صوفی و حور عین از زاهد
از ماد لکے که ناله می روید از تو

۳۷۲

اے در دل من اصل تمنایم تو
وے در سر من مایه سودایم تو
هر چند بروزگار در وے نگرم
امروز همه توئی و فردا همه تو

۳۷۴

زلفش بکشی شب دراز آید از تو
وریکداری چنگل باز آید از تو
ویرینچ و خمش ز یک دگر باز کنی
عالم عالم مشک فراز آید از تو

۳۷۵

من کسیتیم آتش بدل آفرین
بر غم من عشق چشم خود سوخته
در راه وفا چو سنگ آتش گرم
شاید که رسم صحبت سوخته

۳۷۶

بجبران تو را چو گرم شد هنگامه
بر آتش من قطره فشان از غما
من رفتم و مرغ روح من پیش تو ماند
تا بچو کبوتر از تو آرد نامه

۳۷۹

در گفتن ذکر حق زباں از همه به
طاعت که بشب کنی نهان از همه به
خواهی که ز پل صراط آسان گزری
ناں ده بهمانیاں که نال از همه به

۳۷۷

ای چشم تو چشم چشم چشم
بے چشم تو نور نیست در چشم همه
چشم همه را نظر بسوئے تو بود
از چشم تو چشمهاست در چشم همه

۳۷۸

دارم صنم چهره بر آفرین
با جور و جفا و ستم آموخته
او عاشق دیگرے من عاشق او
پروانه صفت سوخته سوخته

۳۸۰

چشمم که سرشک لاله گوی آورده
وزیر مشرقه قطره طایفه آورده
نے نے بنظر اہل دل خوش شدہ ام
از روزن سینہ سربروں آورده

۳۸۲

دنیا طلبان ز حرص مستند ہم
موسی کش و فرعون پرستند ہم
ہر عہد کہ اخذائے بستند ہم
از دوستی حرص شکستند ہم

۳۸۲

ایسے روئے تو ہر عالم آراستے ہم
وہل تو شب روز تمناستے ہم
گر با و گراں پہ زنی وائے ہم
ور یا ہم کس ہجو منی وائے ہم

۳۸۴

اے نیک نکر وہ و بدیہا کردہ
و آنکھ بے طعنت حق تو لا کردہ
بر غف و کین تہیکہ کہ ہستہ گزینہ
تا کردہ چہ کردہ کردہ چون ناکردہ

۳۸۱

اینک سر لوتے دوت اینک سر را
گر تو زدی روندگان اچہ گناہ
جامہ چکنی کہو و نیلی و سیاہ
دل صاف کن و قباہین پوش کلاہ

۳۸۳

باور ویشان شستہ و رنگ درہ
کہ قرص جئے خوریم کہ پشت برہ
پیران کمن دانند و میران سرہ
بہ کس کہ بجا بد نکر و جساں نہرہ

۳۸۵

من کیستم از خویش تنگ آمدہ
دیوانہ با خود بہ جنگ آمدہ
دو شہید بیکے دست از شکم گشت
تالپین پائے دل بنگ آمدہ

۳۸۷

جزو صل تو دل بہر چہ بستم تو بہ
بے یاد تو ہر جا کہ شستم تو بہ
در حضرت تو تو بہ شکستم ضد بار
زین تو بہ کہ صد بار شکستم تو بہ

۳۸۸

معمورہ دل بعلم آراستہ بہ
معمورہ جان ز کلینہ پراستہ بہ
از ہستی خود ہر چہ تو اں کاستہ بہ
ہر چیز کہ ز غیر تست نا خواستہ بہ

۳۸۹

(ی)

پاکی و منزہی و بے ہمتائی
کس را نبود ملک باین زیبائی
خلقاں ہمہ خفتہ اند خود آگاہی
یارب تو در لطف بہا بکشائی

۳۹۰

اے خالق ذوالجلال ای باری خدای
تا چند روم در بدر و جای بجای
یا خانہ اسید مراد ربر بند
یا قفل تہات مراد ربکشائی

۳۹۱

یا سرکشی عدور اسر کو بی
یا خار و خنجر مانہ را جارو بی
بگرفت ولم ازین خسیساں یارب
حشری نشری قیامتی آشوبی

۳۹۲

در کوئے خودم مسکن ماوادادی
در بزم وصال خودم اجدادی
القصہ بہمد کرشمہ و ناز مرا
عاشق آیدی سہ ہزار ادی

۳۹۳

اے شاہ ولایت دو عالم ندوی
بر عجز و پریشانی عالم ندوی
اے شیر خدا زو و یفریاد خم رس
جز حضرت تو پیش کہ ناظم مدی

۳۹۵

نازار دلیر کہ تو جانش باشی
معمشوقہ پیدا و نہانش باشی
ز اس می ترسم کہ از دل آزاری تو
دل خوں شود و تو دریانش باشی

۳۹۶

اے آنکہ تو در و در و منداں دانی
درمان و علاج مستمنداں دانی
حال دل خویش را چہ گویم با تو
ناگفتہ تو صد ہزار چنداں دانی

۳۹۴

یا گردن روزگار راز نجیہ
یا سرکشی زمانہ را تدبیر
این ز اغوشاں بسی پریدند بلند
سنگی چو بی گزی تفسنگی تیر

۳۹۶

اے شیر خدا امیر حیدر فتحی
وے قلعه کشائے باب خیبر فتحی
در ہائے امید بر خم بہتہ شدہ
اے صاحب ذوالفقار و قنبر فتحی

۳۹۸

آنی کہ تو حال خستہ حالاں دانی
احوال دل شکستہ بالاں دانی
و زخامت از سینہ سوزاں شنوی
در دم ز زخم زباں لالاں دانی

۳۹۹

گر دینِ منی چه بامنی پیش منی
 گر پیش منی چه بے منی درینِ منی
 من باتو چنانم اے نگارِ منی
 خود در غلظم که من تو ام یا تو منی

۴۰۰

یارب در خلق تکیه گاهم نمکنی
 محتاج گدا و بادشاہم نمکنی
 موی سیم سفید کردی بکرم
 باموی سفید رو سیاه ہم نمکنی

۴۰۱

حقاکر اگر چو مرغ پروا شستم
 روزے ز تو صد بار خبردا شستم
 این واقعه ام اگر نبودی در پیش
 کے دیدہ ز دیدار تو بردا شستم

۴۰۲

دردے داریم و سینہ بریا نے
 عشقے چه عشق عشق عالم سوزے
 عشقے داریم و دیدہ گریا نے
 دردے چه درد دردے دریا نے

۴۰۳

عالم بودار نہ ز عبرت عاری
 نہری جاری بطور ہائے طاری
 و نہر ہمہ طور ہائے نہر جاری
 نہریت حقیقتہ الحقایق ساری

۴۰۴

تحقیق معانی ز عبارات مجوی
 بی برف قیود و اعتبارات مجوی
 خواہی یا بی ز علت جہل شفا
 قانون نجات از اشارات مجوی

۲۰۵

ہستی کہ ظہور می کند در ہمہ شے
خواهی که بری به حال با ہمہ پی
رو بر سر می حباب راییں که چہاں
می می بود اند روی و می می می

۲۰۶

گر شمره ستوی بلشر شر القاسی
در خبانہ نشینی بگی و سواسی
به زان نبود کہ همچو خضر و الیاس
کس نشناسد ترا تو کس شناسی

۲۰۷

دنیا دنی پُر ہوس را چہ کنی
آلودہ ہر ناکس و کس را چہ کنی
آں یا رطلب کن کہ تو را باشد پس
معشوقہ صد ہزار کس را چہ کنی

۲۰۸

خواہی چو خلیل کبریا بنیاد کنی
و آں را بنماز و طاعت آباد کنی
روزے و نماز و زکات و صدقہ
به زان نبود کہ خاطرے شاد کنی

۲۰۹

اے درخیم چو گمان تو سر باشد گوی
بیرون نہ ز فرمان تو دل کیسے

۲۱۰

غم جلیلہ نصیب چرخ خم بایستے
یا با غم من صبر بہم بایستے
یا با غم چو عمر کم بایستے
یا عمر باندازہ غم بایستے

۲۱۱

اے درخیم چو گمان تو سر باشد گوی
بیرون نہ ز فرمان تو دل کیسے
ظاہر کہ بدست یاست از شستم
باطن کہ بدست تو است از آبشوی

دست تو است از آبشوی
دست تو است از آبشوی
دست تو است از آبشوی

۴۱۱

اے خالق ذوالجلال ہر جانورے
 ہے رہرور نہمائے ہر پنجرے
 بستم کمر ایسا بدردرگہ تو
 بکشائے درے کہ من نہ نام خمیرے

۴۱۳

اے دل اگر آں عارض دلجو بینی
 ذرات جہاں را ہمہ نیکو بینی
 خدائے کم نگر کہ خود ہیں نشوی
 خود آئینہ شوتاہنگی او بینی

۴۱۵

تا ترکِ عسلیق و عوائق نکنی
 یک سجدہ شائستہ لایق نکنی
 خفا کہ زدام لات و غمی نہری
 تا ترکِ خود و جملہ خلایق نکنی

۴۱۲

اے ذات تو در صفات اعیان ساری
 اوصاف تو در صفات شان متوازی
 وصف تو چو ذات مطلق بہت انہیت
 در ضمن مظاہر از تقیت دعاری

۴۱۴

وصافی خود بر غم حاسد تاکے
 ترویج چنین صنایع کاسد تاکے
 تو معدومی خیال ہستی از تو
 فاسد باشد خیال فاسد تاکے

۴۱۶

ہستی کہ عیان نیست و آن در شانی
 در شان و گر جلوہ کس نہ برآنی
 این نکتہ بجوز کلی یومہ فی شان
 گر بایت از کلام حق برہانی

۴۱۷

من کیستم از قید دو عالم فری
عقلمنشی بلند همت مرد
دیوانه خویم بیاباں گرد
بهریز محنته سراپا درو

۴۱۹

ای از تو بهار هر گلزار رنگ
هر مرغی راز شوق تو آهنگ
با کوه زانده تور من گفتم
بر خاست صدائے ناله از هر سنگ

۴۲۱

از درد تو نیست چشم خالی ز نمی
هر جا که دلیست شد گرفتار غمی
بیماری تو باعث نابودن باست
ای باعث عمر یا نباشد المی

۴۱۸

ای آنکه بملک خویش پاینده توئی
وز دامن شب صبح نماینده توئی
کار من بیچاره قوی بسته شده
بکشای خدایا که کشاینده توئی

۴۲۰

پیوسته تامل بودم معذوری
غم هیچ نیاز موده معذوری
من بی تو هزار شب بخون خفتم
تو بی من شب نبوده معذوری

۴۲۲

از مستی خویش تا پیشان نشوی
سر حلقه عارفان مستان نشوی
تا در نظر حق نگردی کافر
در نه بهر عاقلان مستان نشوی

۴۲۳

در کوئے توحی دہند جانی بجوی
جہانے بجوے چہ کاروانی بجوی
از وصل تو یک جو بچماں می آرزو
زین جنس کہ مائیم جسانی بجوی

۴۲۴

گشائے کش طرہ لیلے باشی
گرد سر مجنوں ہمہ سودا باشی
کہ آئینہ جمال یوسف گردی
کہ آتش خرمین زلیخا باشی

۴۲۵

ای دل بردوست تنگہ جز جان نبری
در دے چو دہند نام دریاں نبری
بے درد ز درد دوست نالاں گشتی
خاموش کہ عرض دہند ان نبری

۴۲۶

ای دیدہ مرا عاشق یارے کردی
حیران رخ لاله عذارے کردی
کارے کردی کہ پہچ نتوان گفتن
اللہ اند چہ خوب کارے کردی

۴۲۷

تا نگذری از جمع بفرے نرسی
تا نگذری از خویش بفرے نرسی
تا در رہ دوستی پادشاهی
بے درد بہانی ویدرے نرسی

۴۲۸

عشقم داوی ز اہل دردم کردی
از دانش عقل ہوش فردم کردی
سجادہ نشین باوقا سہ ہوشم
میخوارہ ورنہ و کو چہ کردم کردی

۴۲۹

ای چرخ بسی پیل و نہار آوردی
 گہ فصل خزاں گہ بہار آوردی
 مردان جہاں را ہمہ بردی بزیں
 نامردان را بروئے کار آوردی

۴۳۰

ای آنکہ بخت نرسد اورا کے
 کوئیں بہ پیش رحمت خاشاکے
 از روئے کرم اگر بخششی مارا
 بخشیدہ از لطف تو مشتے خاکے

۴۳۱

بی پاوسر آن دشت خوں آشامی
 مردند ز حسرت و غم ناکامی
 محنت زدگانِ دوی شوقِ ترا
 ہجران کشد و اجل کشد بدنامی

۴۳۲

دستہ نہ کہ از نخل تو چنیم ثمرے
 چشمے نہ کہ بر خویش بگیم قدرے
 پائے نہ کہ در کوئے تو یابیم گدے
 روئے نہ کہ بر خاک ہا مل سحرے

۴۳۳

اے برہر ہر کس از خیالِ تو بے
 بے یاد تو بر نیاید ز دلِ نفسے
 مفروش مرا بخش آزاد کن
 من خواجہ کی دارم و تو بندہ بے

۴۳۴

اول ہمہ جاہم آشنائی دادی
 آخر بہ ستم زہرِ جدائی دادی
 چوں کشتہ شد ہم گفتمی اس کشتہ کیست
 داد از تو کہ دادی ہونائی دادی

۷۳۵

اے کاش مرا بنفت آلا نییدی
آتش ہزدندی و پنجشانییدی
در چشم عزیز من نمک سانییدی
وز دوست جدا شدن نغمہ بانییدی

۷۳۶

اے دل شراب جہل مستی تا کے
مے نیست شوندہ لاف بہتی تا کے
گر غرقہ بحر غفلت و آرزو
تر دمنی ہوا پرستی تا کے

۷۳۷

اے درخیم چو کان تو دل ہیچوں گوی
بیرون ز فرمان تو دل ہیچوں گوی
ظاہر کہ بدست است شستیم تمام
باطن کہ بدست است آنرا تو بشوی

۷۳۸

گر صید عدم شوی ز خود رستہ شوی
وز در صفت خویش وی بستہ شوی
می دانی کہ وجود تو حجاب رہاست
بانو و منشیں کہ ہر زمان خستہ شوی

۷۳۹

اے دل تا مصیبت افزا کردی
اے خون شدہ در دہیا کردی
انداختیم در بدر و کوئے بکوئے
رسوا کردی مرا تو رسوا کردی

۷۴۰

تا بتوانی بخش سجاں بار دلی
می کوش کہ تا شود ترا یار دلی
آزار دلی مجوی کہ ناگاہ کنی
کار و دو جہاں در سر آزار دلی

۴۴۱

دنیا را بہ بہشت منزل کا ہے

ایں ہر دو بندہ اہل معنی کا ہے

گر عاشق صادق زہر دو بگذر

تا دوست ترا بخود نماید را ہے

۴۴۲

در مدرسہ گر چہ دانش اندوز شوی

وز گرمی بحث مجلس افروز شوی

در کتب عشق با ہمہ دانائی

سرگشتہ چو طفلان نو آموز شوی

۴۴۳

گفتم کہ کرائی تو بدیں زیبائی

گفتا خود را کہ من خودم بیکتائی

ہم عشقم و ہم عاشق و ہم معشوقم

ہم آئینہ ہم جمال ہم بینائی

—————

۱۶۰۱۸

تمام شد

صحت نامہ رباعیات مطابق ترجمہ کتاب ہذا

رباعی نمبر موجودہ	رباعی نمبر سابقہ	رباعی نمبر موجودہ	رباعی نمبر سابقہ
۲۰۳-۲۰۳ نئی رباعی	۱۹۶	اس دفعہ نئی رباعی ہے جس کا خارج { ترجمہ نہیں ہوا ہے + نئی رباعی لکھی گئی	۲
۲۰۴	۲۰۶	۱۶	۱۶
۲۱۵	۲۱۶	۱۷	۲۰
نئی رباعی	۲۱۷	۲۱	۲۱
۲۱۷	۲۱۹	نئی رباعی	۱۰۶
۲۲۸	۲۳۰	۱۰۷	۱۲۳
۲۳۰-۲۳۰ نئی رباعیات	۲۳۱	۱۲۴	۱۲۵
۲۳۱	۲۳۹	نئی رباعی	۱۲۶
۲۳۲	۲۴۱	۱۲۷	۱۲۸
نئی رباعی	۲۴۲	۱۲۸	۱۲۹
۲۴۳	۲۵۰	نئی رباعی	۱۳۰
۲۴۴	۲۵۱	۱۳۱	۱۳۲
نئی رباعی	۲۵۲	۱۳۳	۱۳۴
۲۵۳	۲۵۹	نئی رباعی	۱۳۵
۲۵۴	۲۶۱	۱۳۶	۱۳۸
نئی رباعی	۲۶۲	۱۳۷	۱۳۹
۲۶۳	۲۶۳	نئی رباعی	۱۴۰
۲۶۴	۲۶۴	۱۴۱	۱۴۱
نئی رباعی	۲۶۵	۱۴۲	۱۴۲
۲۶۶	۲۶۶	نئی رباعی	۱۴۳
۲۶۷	۲۶۷	۱۴۴	۱۴۴
نئی رباعی	۲۶۸	۱۴۵	۱۴۵
۲۶۹	۲۶۹	نئی رباعی	۱۴۶
۲۷۰	۲۷۰	۱۴۷	۱۴۷
نئی رباعی	۲۷۱	۱۴۸	۱۴۸
۲۷۲	۲۷۲	نئی رباعی	۱۴۹
۲۷۳	۲۷۳	۱۵۰	۱۵۰
نئی رباعی	۲۷۴	۱۵۱	۱۵۱
۲۷۵	۲۷۵	نئی رباعی	۱۵۲
۲۷۶	۲۷۶	۱۵۳	۱۵۳
نئی رباعی	۲۷۷	۱۵۴	۱۵۴
۲۷۸	۲۷۸	نئی رباعی	۱۵۵
۲۷۹	۲۷۹	۱۵۶	۱۵۶
نئی رباعی	۲۸۰	۱۵۷	۱۵۷
۲۸۱	۲۸۱	نئی رباعی	۱۵۸
۲۸۲	۲۸۲	۱۵۹	۱۵۹
نئی رباعی	۲۸۳	۱۶۰	۱۶۰
۲۸۴	۲۸۴	۱۶۱	۱۶۱
نئی رباعی	۲۸۵	۱۶۲	۱۶۲
۲۸۶	۲۸۶	نئی رباعی	۱۶۳
۲۸۷	۲۸۷	۱۶۴	۱۶۴
نئی رباعی	۲۸۸	۱۶۵	۱۶۵
۲۸۹	۲۸۹	نئی رباعی	۱۶۶
۲۹۰	۲۹۰	۱۶۷	۱۶۷
نئی رباعی	۲۹۱	۱۶۸	۱۶۸
۲۹۲	۲۹۲	نئی رباعی	۱۶۹
۲۹۳	۲۹۳	۱۷۰	۱۷۰
نئی رباعی	۲۹۴	۱۷۱	۱۷۱
۲۹۵	۲۹۵	نئی رباعی	۱۷۲
۲۹۶	۲۹۶	۱۷۳	۱۷۳
نئی رباعی	۲۹۷	۱۷۴	۱۷۴
۲۹۸	۲۹۸	نئی رباعی	۱۷۵
۲۹۹	۲۹۹	۱۷۶	۱۷۶
نئی رباعی	۳۰۰	۱۷۷	۱۷۷
۳۰۱	۳۰۱	نئی رباعی	۱۷۸
۳۰۲	۳۰۲	۱۷۹	۱۷۹
نئی رباعی	۳۰۳	۱۸۰	۱۸۰
۳۰۴	۳۰۴	نئی رباعی	۱۸۱
۳۰۵	۳۰۵	۱۸۲	۱۸۲
نئی رباعی	۳۰۶	۱۸۳	۱۸۳
۳۰۷	۳۰۷	نئی رباعی	۱۸۴
۳۰۸	۳۰۸	۱۸۵	۱۸۵
نئی رباعی	۳۰۹	۱۸۶	۱۸۶
۳۱۰	۳۱۰	نئی رباعی	۱۸۷
۳۱۱	۳۱۱	۱۸۸	۱۸۸
نئی رباعی	۳۱۲	۱۸۹	۱۸۹
۳۱۳	۳۱۳	نئی رباعی	۱۹۰
۳۱۴	۳۱۴	۱۹۱	۱۹۱
نئی رباعی	۳۱۵	۱۹۲	۱۹۲
۳۱۶	۳۱۶	نئی رباعی	۱۹۳
۳۱۷	۳۱۷	۱۹۴	۱۹۴
نئی رباعی	۳۱۸	۱۹۵	۱۹۵
۳۱۹	۳۱۹	نئی رباعی	۱۹۶
۳۲۰	۳۲۰	۱۹۷	۱۹۷
نئی رباعی	۳۲۱	۱۹۸	۱۹۸
۳۲۲	۳۲۲	نئی رباعی	۱۹۹
۳۲۳	۳۲۳	۲۰۰	۲۰۰

نوٹ: جو نمبر درج نہیں ہوئے وہ سابقہ رباعیات کے نمبروں کے مطابق ہیں

شنوئی زیر عشق مرزا شوق کھنوی کی

مشہور و معروف شنوی ۴۰

اردوئے معلیٰ میر و حصہ ہفتمہ مکمل مجموعہ

رقعات اردو غالب ۷۱

حکیم بہشتا فارسی در شمولہ امتحان فنی ۴۷

شکوہ ہند مولانا حالی کی مشہور و معروف نظم ۲

چپ کی داد مولانا حالی کے ۱۲

مسدس حالی ۸

لمعا اوج حضرت اوج گیارہوی کا کلام ۶

خلاصہ شعر العجم حصہ اول ۶

خلاصہ شعر العجم حصہ دوم ۶

خلاصہ شعر العجم حصہ سوم ۶

خلاصہ شعر العجم حصہ چہارم ۴

خلاصہ شعر العجم حصہ پنجم ۳

دیوان حالی ۱۲

مقدمہ دیوان حالی .. ۴

طلوع اسلام - وہ نظم جو ڈاکٹر صاحب نے

انجمن کے اڑتیسویں سالانہ جلسے میں پڑھی ۴۷

پیام مشرق در جواب شاعر المالدی

گوٹے بزبان فارسی مجلد از ڈاکٹر اقبال ۸

المامون ۸

قصائد ذوق ۶

شعر العجم حصہ اول از مولانا شبلی مرحوم ۳

حصہ دوم ۷

حصہ سوم ۷

حصہ چہارم ۷

حصہ پنجم ۷

دیوان میر در و شمولہ امتحان آنر زان اردو ۷

ظہیر الاخلاق خلاصہ اخلاق جلالی ۱۲

الفاروق از مولانا شبلی نعمانی ۸

ترجمہ و شرح رباعیات ابوسعید ابوالخیر از مولوی عہاد اللہ صاحب اختر و مولوی
 سید اولاد حسین شادان بگرامی ۶۶
 مطالبہ الغالب یعنی دیوان غالب اردو کی جدید ترین بہترین شرح از مولانا سہا .. ۸۱
 عقد اللالی شرح اخلاق جلالی۔ از مولوی محمد الدین صاحب مختار پروفیسر اور پبلشر کالج .. ۸۲
 سرگزشت الفاظ۔ از مولوی احمد الدین صاحب بی۔ لے۔ الفاظ کی کہانی انکی اپنی زبانی
 مترادفات اور مطالعہ الفاظ پر محققانہ بحث۔ قیمت فی جلد .. ۸۳
 پرشین کمپوزیشن۔ از پروفیسر علم الدین صاحب ایم۔ اے۔ فارسی ترجمہ اور مضمون نویسی
 کے لئے بہت مفید ہے۔ قیمت .. ۸۴
 مضامین فارسی ۵۲ مختلف مضامین زبان فارسی ان میں سے اکثر وہ مضامین
 اس جو امتحان نشی فاضل میں آچکے ہیں طلباء کے لئے ازہیں مفید ہے قیمت .. ۸۵
 ترجمہ غزلیات نظیری۔ از پروفیسر عنایت اللہ .. ۸۶

المشہد

شیخ مبارک علی تاجرتب اندرون ہارمی واہ

لاہور

ف

CALL No. { 1916551 } ACC. No. 1401A

AUTHOR ابو سعيد الوائلي

TITLE رباعيات شيخ الوائلي

ف 1916551

1401A

ابو سعيد الوائلي

رباعيات شيخ الوائلي

Date	No.	Date	No.

MAULANA AZAD LIBRARY
ALIGARH MUSLIM UNIVERSITY

RULES:—

1. The book must be returned on the date stamped above.
2. A fine of Rs. 1-00 per volume per day shall be charged for text-books and 10 Paise per volume per day for general books kept over - due.

